

Rainforest Alliance

SmartWood Program

Dokumenta veids:	RA Standarts
Darbības sfēra:	Standard Latvijai
Dokumenta statuss:	Apstiprinātais
Versijas datums:	2010. gada 21. jūlijs
Versijas nr.:	07-10
Konsultācija periods:	OPEN
Apstiprinājusi:	RA SW
Kontaktpersona:	<u>Peter Feilberg</u>
Kontaktpersonas e-pasts:	pf@nepcon.net

Nosaukums:

**Rainforest Alliance/ SmartWood Pagaidu Standarts
FM novērtēšanai Latvijai**

SW dokumenta nr.:

FM-32 - Latvia

© 2007 Izdevējs: Rainforest Alliance. Lūdzu, ņemiet vērā, ka uz šo dokumentu izplatās Rainforest Alliance autortiesības. Šo dokumentu vai to daļu nedrīkst kopēt vai pavairot (tajā skaitā nedrīkst izmantot fotokopēšanu, ierakstīšanu, reģistrēšanu vai informāciju vai citas izguves sistēmas) bez rakstiskas izdevēja atļaujas.

Saturs

Rainforest Alliance/ SmartWood Pagaidu Standarts FM novērtēšanai Latvijai	1
levads	3
Pamatinformācija.....	3
Regionālo standartu izstrāde.....	4
SmartWood standarta struktūra.....	5
Indikatori lielajam un mazajam apsaimniekošanas vienībām (FMU).....	5
Rainforest Alliance/ SmartWood Pagaidu Standarts FM novērtēšanai Latvijai	7
2. Pielikums: Konvencijas par dabas aizsardzību, daudzpusējie līgumi, dabas aizsardzības un ILO konvencijas, kurām pievienojusies vai ratificējusi Latvijas republika.....	30
3. Pielikums: Apdraudētās un aizsargājamās sugas Latvijā.....	32
4. Pielikums: Skaidrojumi:.....	33
5. Pielikums: SmartWood sertifikācijas procesa apraksts	37

levads

Rainforest Alianses SmartWood programmas mērķis ir identificēt labus mežu apsaimniekotājus, izmantojot uzticamu neatkarīgu sertificēšanu un mežsaimniecības praksi. Rainforest Alliance SmartWood programma (turpmāk SmartWood) ir Forest Stewardship Council akreditēta sertifikācijas institūcija. Šī standarta mērķis ir nodrošināt meža apsaimniekotājiem, zemes īpašniekiem, mežu rūpniecībai, zinātniekiem, vides un plašai sabiedrībai, informāciju par meža apsaimniekošanas aspektiem, ko novērtē SmartWood, Forest Stewardship Council sertifikācija lēmuma pieņemšanai. Latvijas meža apsaimniekošanas standarts ir izstrādāts pamatojoties uz Rainforest Alliance/ SmartWood ko apstiprina FSC (Starptautiskais Akreditācijas serviss). Standarts ir paredzēts Latvijai (visiem meža veidiem un ģeogrāfiskajiem apgabaliem). Pašreizējais standarts ir īpaši pielāgots Latvijai, jo tas tika nepārtraukti palidzināts (pastāv vairākas agrākas standarta versijas ņemot vērā ieinteresēto personu komentārus un pārbaudīts mežā pārbaudēs. Principi, kritēriji un indikatori šajā dokumentā, ir piemērojamas, lai novērtētu visu meža apsaimniekošanas darbībām (FMEs) ar koksnes ražošanu kā galveno (bet ne ekskluzīvu) mērķi.

Pamatinformācija

Meži var būt pārvaldīt vadoties no dažādiem mērķiem un, lai iegūt dažādus produktus. Šādas pārvaldība var būt pielietota dabiskā mežā vai plantācijās, uz koksnes vai nekoksnes meža produktiem, arī mehāniskā vai manuālā mežizstrādē un to varētu pārvaldīt liela organizācija, vietēja kopiena vai zemes īpašnieku apvienība. Ir iespējamās vairākas kombinācijas. Kritisks jautājums ir - kā novērtēt plašu ekoloģisko, sociālekonomisko un mežkopības ietekmi uz meža apsaimniekošanas darbību skaidri un konsekventi, un pamatojoties uz zinātniskiem pētījumiem un praktisko pieredzi.

1991. gadā SmartWood izstrādāja pirmo pasaules standartu ar nosaukumu „Guidelines for Assessing Natural Forest Management” (vadlīnijas dabiskā meža apsaimniekošanas novērtēšanai), kas bija piemērojami meža vai meža darbības līmenī. 1991.g SmartWood ir izplatījis pirmo reģionālu standartu dabiskajiem mežam. 1993g SmartWood izplatīja projektu: “Generic Guidelines for Assessing Forest Plantations” (Vispārējās vadlīnijas plantāciju novērtēšanai), kā arī pārskatīja vadlīnijas dabisko mežu apsaimniekošanai. Sākotnējo darba grupu, kas strādāja pie pirmā standarta 1991-1993.g. vadīja SmartWood direktors. 1998.g. pēc septiņu gadu piemērošanas un pārbaudes mežā SmartWood pārskatīja savus standartus meža dabiska meža novērtēšanai un plantāciju novērtēšanai. Papildinātas versijas nākušās klajā 2000 un 2004. gadā. Kopš 1998. gada katru standartu novērtēja FSC darbinieki, kā arī neatkarīga institūcija, kas akreditēja SmartWood kā meža apsaimniekošanas un piegādes ķēdes sertifikācijas institūciju.

SmartWood standartus izstrādā, apspriežoties ar mūsu darbiniekiem un pārstāvjiem kas iesaistīti SmartWood programmas visā pasaulē, kā arī citi profesionāli mežkopji, ekologi, sociālie zinātnieki un meža praktiķi. SmartWood pārstāvjiem ir padziļināta praktiskā pieredze jaunattīstības reģionos, raksturīgo mežu sertifikācijas standartos, daži no tiem kā tas bija 1989 (Indonēzijā, Kalifornijā). Mēs izstrādājam šos standartus, lai tas saskan ar FSC prasībām, kā arī citu meža apsaimniekošanu un bioloģisko daudzveidības saglabāšanas vadlīnijas, ko izdevusi Pasaules bioloģiskās saglabāšanas savienība (IUCN) un Starptautiskās tropu kokmateriālu organizācijas (ITTO). Mums ir vērsta sadarbība ar mūsu SmartWood tīkla partneriem (Imaflora Brazīlijā un NEPCon Dānijā, Skandināvijā, Krievijā un Austrumeiropa), Starptautiskais mežsaimniecības izpētes centrs (CIFOR), Starptautiskā Darba organizācija (SDO), daudzi zinātnieki, mežu rūpniecību, nevalstiskās organizācijas (NVO), un FSC reģionālo

standartizācijas darba grupas. Mēs vēlētos izteikt atzinību par nozīmīgu ieguldījumu, citu valstu starptautiskajām un pašvaldības organizācijām, daudziem mežsaimniecības speciālistiem (sertificētiem un nesertificētiem), mežziņiem, mežu īpašniekiem un vietējām ieinteresētām personām, kas ir kritizēja iepriekšējo versiju SmartWood standartus un sniedza konstruktīvus ieteikumus standarta pilnveidošanai un uzlabošanai.

Reģionālo standartu izstrāde.

FSC darba grupu visā pasaulē jaunattīstības reģionos vai specifisku mežu reģionu sertifikācijas standartiem. SmartWood pilnībā atbalsta, veicina un piedalās, ja tas ir iespējams, šajos procesos. Mūsu pieredze liecina, ka dalība reģionālās standartu izstrādes procesā ir ļoti svarīga. Reģionālās standarta izstrāde ir lielisks veids, kā iesaistīt sabiedrību svarīgu, plaša mēroga diskusijās par Eiropas nākotni, mežu un cilvēku kopienām. Citiem vārdiem sakot, reģionālo standartu izstrādes process nav jāuztver tikai kā tehniska standartu izstrādes process, bet arī kā process kur ir iekļauta informācijas sniegšanas par ilgspejīgu mežu apsaimniekošanu.

Kā daļu no FSC procesa reģionālajiem standartiem, izstrādā reģionālās darba grupas, kuras pārbauda, pārskatīta un apstiprina kopā ar reģionālajām darba grupām, iesniedz FSC starptautiskai vadībai apstiprināšanai. Gala produkts, ja tas ir apstiprināts, ir "FSC akreditēts standarts". Kad akreditēts, FSC apstiprināta sertifikācijas institūcijas (piemēram, SmartWood) jāizmanto apstiprinātā reģiona standartu, kā pamatu FSC sertifikācijai šajā valstī / reģionā. Sertifikācijas institūcijas var izvēlēties stingrākas prasības nekā tas ir reģionālajos standartos, bet tie nevar būt mazāk stingri.

Visās valstīs vai reģionos, uz kuriem neattiecas FSC akreditēta Forest Stewardship standarts, SmartWood izstrādā vietējiem apstākļiem piemērotu, vai pagaidu standartu izmantošanai, novērtējot meža apsaimniekošanas darbības, kas izraudzītas attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā. Pielāgoto standartu izstrādā SW, kurā ir iekļautas standarta identifikatori kas pielāgoti lai ņemtu vērā valsts kontekstu (piemēram, juridiskās prasības, vides, sociālie un ekonomiskie aspekti). Šis projekts tiks tulkots uz oficiālo valsts valodu, kurā FME jānovērtē un ir jāiesniedz apspriešanai vismaz 30 dienas pirms sertifikācijas darbības, lai pilnībā to novērtētu. Standarta izplatīšana ieinteresētajām pusēs notiek caur internetu (e-pasts un publicēta DR mājas lapā), pasts un kopējās tikšanās reizēs.

Sertifikācijas darbības saskaņā ar iepriekšējo FSC standartu vai SmartWood standartu ir mazāk kā uz vienu gadu, lai apmierinātu jaunu apstiprinājumu FSC reģionālajā standartā.

SmartWood izmanto arī citus avotus kā pamatu un iespēju, lai papildinātu identifikatorus un pārbaudes pagaidu standartos. Starp dokumentiem, kuri ir jāpārskata un jāapsver, izstrādājot šajā pagaidu standartā

- FSC-STD-01-001 (version 4-0) FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship
- FSC-STD-20-003 (version 2-1) Local adaptation of certification body generic Forest Stewardship Standards.
- FSC-STD-20-002 (version 2-1) Structure and Content of Forest Stewardship Standards
- FSC-POL-30-401 FSC certification and ILO conventions.
- FSC-STD-01-003 SLIMF Eligibility Criteria
- RA/SmartWood Generic Standards for Assessing Forest Management”, Rainforest Alliance, January 2008

- SmartWood Generic Guidelines for Assessing the Management of Non-Timber Forest Products, Rainforest Alliance, January 2000.
- SmartWood Non-Timber Forest Products Certification Standards Addendum, Rainforest Alliance, November 2002.

SmartWood standarta struktūra

Vispārējā SmartWood standarti ir balstīti tieši uz FSC principiem un Forest Stewardship kritērijiem (FSC-STD-01-001), kā arī īpašiem rādītājus par katru kritēriju, lai izveidotu globālu SmartWood standartu. Šie rādītāji ir sākuma punkts, kuri atkarīgi no katra reģiona, "SmartWood pagaidu Standarti ir izstrādāti lietošanai mežā, mežu vērtētājiem, lai novērtētu ilgspējīgas meža apsaimniekošanas prakses un iespējamās ietekmes FME.

Standarts ir sadalīts sekojošos 10 principos:

1. LIKUMU UN FSC PRINCIPU IEVĒROŠANA.
2. ĪPAŠUMA TIESĪBAS, LIETOŠANAS TIESĪBAS UN ATBILDĪBA.
3. PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS.
4. ATTIECĪBAS AR VIETĒJO SABIEDRĪBU UN STRĀDNIEKU TIESĪBAS.
5. IEGUVUMI NO MEŽA.
6. IETEKME UZ APKĀRTĒJO VIDI.
7. APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS.
8. MONITORINGS UN NOVĒRTĒŠANA.
9. AUGSTVĒRTĪGO MEŽU SAGLABĀŠANA.
10. PLANTĀCIJAS.

FSC Standarta katru principu un ar to saistītie kritēriji ir norādīti kopā ar SmartWood rādītājiem. Kopumā principi un kritērijiem jāizvērtē katrā novērtējumā; ja vien noteiktie principi tiek uzskatīti piemērojami SmartWood auditoriem (piemēram, princips 10, netiks piemērotas, ja nav plantāciju).

Indikatori lielajām un mazajām apsaimniekošanas vienībām (FMU).

Kā tas ir noteikts FSC politikā SmartWood ir izstrādājis rādītājus par noteiktiem kritērijiem, kas ir raksturīgi noteiktām darbībām. Skaidras kvantitatīvas definīcijas salīdzinot maziem un lieliem FMEs ir iekļauti reģionālajos SmartWood pagaidu standartos. Ja SmartWood reģionālās robežvērtības nav noteiktas, liela FME jāpieņem ka ir lielāks par 50000 ha .

Mazie FME definīcija ir noteikta, FSC reģionālās robežvērtībās attiecībā uz mazajiem un zemas intensitātes apsaimniekotiem mežiem (SLIMF), kas ir noteikti no FSC vai nu visā pasaulē (100 ha) vai vietējām FSC valstu iniciatīvām.

Sabiedrības iesniegtie komentāri par SmartWood standartu un sertifikācijas procesu Sertifikācijas process ir publisks gan valsts, gan privātajā aspektā. Sertifikācijas novērtējums ir publiski dokumenti, ja to nepieprasa likums (piemēram, attiecībā uz publiskiem mežiem) vai apstiprinātas publiski sadalījums par sertificēto darbību. Tomēr trīs publiski dokumenti ir pieejami ikvienam sertificētajiem FME:

1. Sabiedriskās apspriešanās ar ieinteresētajām personām dokuments, kas paziņo, par katras sertifikācijas novērtējumu vismaz 30 dienas pirms audita darba;
2. Sertifikācijas standarts, ko izmanto, un

3. Publiska sertifikācija rezultātu kopsavilkums, kas tiek sagatavots par katru atsevišķu mežu sertifikācijas.

Sabiedriskās apspriešanās ar ieinteresētajām pusēm, informē sabiedrību ar dokumentiem par novērtējumu vismaz 30 dienas pirms tam, kad notiek novērtējums. Šis dokuments ir publiski pieejams pirms vai novērtējuma laikā. Dokumentus parasti izdala nosūtot pa akšu, pastu vai e-pastu. Īpaši SmartWood standarts katrā novērtējumā ir arī publiski pieejams pirms un pēc novērtēšanas un ir daļa no valsts reģistra par katru meža sertifikāciju. Valsts sertifikācijas kopsavilkums ir veidots kā pēdējais solis no sertifikācijas procesa, un ir pieejams tikai pēc novērtējuma ir apstiprināta sertifikācijai. Kādu no iepriekš minētajiem dokumentiem ir pieejams, apmeklējot mūsu interneta vietni www.smartwood.org vai sazinieties ar SmartWood [ievadiet SW reģionālais birojs, norādot tā adresi un tel / fakss / e-pasts). Mēs iesakām, jums, lai sniegtu mums savu ieguldījumu, vai nu pozitīvu vai negatīvu, par mūsu kandidātiem vai sertifikācijas darbībā, sertifikācijas standartiem vai sertificēšanas procedūrām.

Saturs

A Darbība

Šis standarts nosaka pamatprasības FSC meža apsaimniekošanas sertifikācijai Latvijas uzņēmumiem.

B Standarts ir spēkā no

Šis standarts ir spēkā no 2010. gada 21. jūlija.

C Atsauces

- FSC-STD-01-001 v. 4.0 FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship
- FSC-STD-01-002 (draft 1-0) FSC Glossary of Terms

D Jedzieni un definīcijas

Sk. pielikumu A skaidrojumi.

Saīsinājumu:

FME: Meža apsaimniekošanas uzņēmums (Forest management enterprise)

FSC: Forest Stewardship Council

HCVF: Aizsargājami meži (High conservation value forests)

RA: Rainforest Alliance

SLIMF: (mazi un mazas intensitātes mežu apsaimniekošana)

SW: SmartWood

Rainforest Alliance/ SmartWood Pagaidu Standarts FM novērtēšanai Latvijai

1. LIKUMU UN FSC PRINCIPU IEVĒROŠANA	
Meža apsaimniekošanā ir jārespektē visi valstī esošie normatīvie akti, starptautiskie Līgumi un vienošanās, kurus attiecīgā valsts ir parakstījusi, kā arī visi FSC Principi un Kritēriji.	
Kritēriji	Indikatori
1.1. Meža apsaimniekotājs ievēro LR spēkā esošos uzņēmējdarbību un meža apsaimniekošanu regulējošos normatīvos aktus.	1.1.1. Darbiniekiem ir jāzina saistošo normatīvo aktu prasības un viņu pienākumi.; 1.1.2 Liela mēroga MA: galvenajā birojā jābūt pieejamām saistošo normatīvu aktu datu bāzei, sarakstam, kurš tiek aktualizēts ik reiz kad ir veiktas izmaiņas; 1.1.3. Atklātās neatbilstības, kad sertifikācijas prasības ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem ir jādokumentē rakstiski; 1.1.4 Ja tiek konstatēta jebkāda neatbilstība, jāveic pasākumi tās novēršanai; 1.1.5. Meža apsaimniekošanas praksei ir jāatbilst valsts un vietējo pašvaldību izdotajiem normatīvajiem aktiem, kas attiecas uz apkārtējo vidi, darba

	aizsardzību un meža apsaimniekošanu.
1.2. Ir jābūt samaksātiem visiem paredzētajiem un likumā noteiktajiem maksājumiem - nodokļiem, nodevām, honorāriem un procentiem par īpašuma/resursu lietošanu un citiem.	1.2.1. Informācija par izmaiņām, kas saistītas ar maksājumiem, ir jābūt pieejamai, nepārtraukti papildinātai un atjaunotai; 1.2.2 Ir jābūt pierādījumiem par savlaicīgu jebkuru saistošo maksājumu veikšanu; 1.2.3. Konflikta un nesaskaņu gadījumā uzņēmumam jā saglabā visu dokumentāciju par tiem un veiktajiem pasākumiem šo konfliktu risināšanā..
1.3. Valstīs, kas ir parakstījušas starptautiski saistošos līgumus, tādus kā CITĒS, ILO Konvencija, ITTA un Konvencija par bioloģisko daudzveidību, mežu apsaimniekošanā ir jārespektē visu šo līgumu prasības.	1.3.1. Liela mēroga MA: mežu apsaimniekotajam jāapzinās un ievēro saistošas starptautiskas konvencijas; 1.3.2 Mežā nedrīkst nodarbināt strādniekus, kas vēl nav sasnieguši 15 gadu vecumu, ja vien tas netiek darīts apmācības vai izglītošanas nolūkos; 1.3.3. Nedrīkst nodarbināt strādniekus, kas vēl nav sasnieguši 18 gadu vecumu, ja tādējādi tiek pakļauta riskam viņu veselība vai drošība. Piezīme: Piemērojamās starptautiskās konvencijas ir atspoguļotas Latvijas likumdošanā, kā arī ir standartu sastāvdaļa.
1.4. Sertificētajiem, ka arī interesētajam un ietekmētajām pusēm sertifikācijas nolūkos ir jāizvērtē visi pastāvošie konflikti starp normatīvie aktiem un noteikumiem un FSC Principiem un Kritērijiem.	1.4.1. Meža apsaimniekotajam jānosaka un jādokumentē konstatētie pastāvošie konflikti starp likumdošanu un šo standartu; 1.4.2. Jebkurš konstatētais konflikts jāatrisina konsultāciju ceļā starp attiecīgajām regulatīvajām iestādēm un citām pusēm (ieskaitot FSC nacionālo pārstāvi.
1.5. Apsaimniekojamo meža teritoriju ir nepieciešams aizsargāt no nelikumīgas mežizstrādes, apbūves un cita veida neatļautām darbībām.	1.5.1. Liela mēroga MA: meža apsaimniekotajam jābūt izveidotai monitoringa sistēmai periodisku un dokumentētu pārbažu veikšanai; 1.5.2. Ja nepieciešams, meža apsaimniekotājam ir jāveic visus likumdošanas normās noteiktos pasākumus, lai aizsargātu meža teritorijas un dabas resursus no nelikumīgas izmantošanas; 1.5.3. Attiecīgās iestādes jāinformē par nelikumīgas mežizstrādes, apbūves un citiem neatļautiem meža izmantošanas gadījumiem.
1.6. Meža apsaimniekotājiem ir jāspēj praksē apliecināt savas ilgtermiņa saistības stingri ievērot FSC Principus un Kritērijus.	1.6.1. Liela mēroga MA: ir jābūt publiski pieejamai politikai vai saistībām, kuras uzņēmums apņemas ievērot atbilstoši FSC prasībām apsaimniekotajās meža platībās. 1.6.2. MA nedrīkst īstenot darbības, kas acīmredzami

	<p>ir pretrunā ar FSC principiem un kritērijiem ārpus novērtētām meža platībām.</p> <p>1.6.3. MA jāatklāj informāciju par visām mežu platībām, uz kuriem MA ir kāda vadības atbildība, lai sasniegt atbilstību spēkā esošai FSC politikai par daļēju sertifikāciju un jāizslēdz šīs teritorijas no sertifikācijas darbības sfēras.</p>
--	--

2. ĪPAŠUMA TIESĪBAS, LIETOŠANAS TIESĪBAS UN ATBILDĪBA	
Zemes un meža resursu ilgtermiņa īpašuma un lietošanas tiesībām ir jābūt skaidri noteiktām, juridiski nodibinātām un apliecinātām ar dokumentiem.	
Kritērijs	Indikatori
2.1 Ir jābūt skaidriem pierādījumiem, kas liecina par meža zemes ilgtermiņa lietošanas tiesībām (piemēram, Zemesgrāmatas akts, tradicionālās tiesības vai nomas līgums).	<p>2.1.1. Meža apsaimniekotajam jābūt dokumentiem, kas apstiprina tā īpašumtiesības vai ilgtermiņa apsaimniekošanas tiesības uz attiecīgajām meža platībām;</p> <p>2.1.2. Meža īpašuma robežām jābūt atzīmētām vai citādi skaidri noteiktām (piem. robeža sakrīt ar dabisko robežu).</p>
2.2. Vietējai sabiedrībai, kurai ir likumīgas vai tradicionālas īpašuma tiesības vai lietošanas tiesības, ir jāsauglabā kontrole pār darbībām mežā tādā apmērā, kas nepieciešams, lai aizsargātu savas tiesības vai resursus, ja vien tā ar savu brīvu un apzinātu piekrišanu nav nodevusi šo kontroli citām institūcijām.	<p>2.2.1. Meža apsaimniekotajā pienākums ir apzināt un reģistrēt vietējo sabiedrību vai citas ieinteresētās puses, kurām ir likumīgas vai tradicionālas īpašuma vai lietošanas tiesības;</p> <p>2.2.2. Meža apsaimniekotājam jānodrošina, ka vietējai sabiedrībai personīgā patēriņa vajadzībām ir pieejami tādi nekoksnes meža resursi (NMR) kā ogas un sēnes;</p> <p>2.2.3. Liela izmēra MA: mežu apsaimniekotājiem ir nepieciešams nodrošināt, ka vietējai sabiedrībai ir kontrolēta iespēja par saprātīgu cenu iegādāties kokmateriālus personīgajam patēriņam.</p> <p>2.2.4. MA nedrīkst ieviest ierobežojumus vietējām kopienām saistībā ar juridiskiem vai lietotāju tiesībām, ja vien šie ierobežojumi nav iepriekš norunāti pārrunu ceļā ar vietējām kopienām.</p>
2.3. Strīdu izšķiršanai par īpašuma tiesībām un lietošanas tiesībām ir jāizmanto piemēroti mehānismi. Sertifikācijas novērtējumā ir jābūt skaidri novērtētiem ikviena neizšķirta strīda apstākļiem un stāvoklim. Būtiski svarīgi strīdi, kuros iesaistīts ievērojams skaits ieinteresēto pušu, parasti izslēdz sertifikācijas iespēju.	<p>2.3.1. MA izmanto mehānismus, lai atrisinātu ar īpašuma un lietošanas jautājumiem saistītus strīdus un godīgi iesaista iesaistītās pusēs jautājumu apspriešanā. MA ir konsekvents šajā procesā.</p> <p>2.3.2. MA nedrīkst iesaistīties strīdos par meža platībām, kas skar lielu ieinteresēto pušu skaitu.</p> <p>2.3.3. MA parāda ievērojamo progresu, svarīgu domstarpību atrisināšanā.</p>

3. PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS	
Ilgtermiņa zemes un meža resursu īpašuma un apsaimniekošanas tiesībām ir jābūt skaidri definētām, dokumentētām un normatīvie aktiski noteiktām.	
Kritērijs	Indikatori
3.1. Pamatiedzīvotājiem ir jākontrolē meža apsaimniekošanu savās zemēs un teritorijas, ja vien viņi nav brīvprātīgi un apzināti piekrituši nodot šo kontroli citām institūcijām.	Kritērijs netiek piemērots, jo latvieši ir Latvijas vietējie iedzīvotāji.
3.2. Meža apsaimniekošanas darbības nedrīkst ierobežot pamatiedzīvotāju resursus un pamattiesības	Kritērijs netiek piemērots, jo latvieši ir Latvijas vietējie iedzīvotāji
3.3. Meža apsaimniekotājiem, sadarbība ar pamatiedzīvotājiem, ir jāatzīmē un jā saglabā pamatiedzīvotāju speciālas kultūras, ekoloģiskās un reliģiskās nozīmes vietas	Kritērijs netiek piemērots, jo latvieši ir Latvijas vietējie iedzīvotāji
3.4. Pamatiedzīvotājiem ir jānodrošina kompensācija par viņu tradicionālo zināšanu par koksnes sugām un meža apsaimniekošanas metodēm izmantošanu. Par kompensācijas apjomu jāvienojas pirms darbības uzsākšanas	Kritērijs netiek piemērots, jo latvieši ir Latvijas vietējie iedzīvotāji
4. ATTIECĪBAS AR VIETĒJO SABIEDRĪBU UN STRĀDNIĒKU TIESĪBAS	
Meža apsaimniekošanas darbībām ir jāuztur nemainīgā līmenī vai jāuzlabo meža darbinieku un vietējās sabiedrības ilgtermiņa sociālā un ekonomiskā labklājība.	
Kritērijs	Indikatori
4.1. Sabiedrībai, kas dzīvo apsaimniekojamā teritorijā vai blakus tai, ir nepieciešams dot iespēju attiecībā uz nodarbinātību, apmācību un citiem pakalpojumiem.	4.1.1 Vietējām kopienām, un iedzīvotājiem tiek dodas vienlīdzīgas vai privilģētas iespējas meža apsaimniekošanas darbībās, attiecībā uz nodarbinātību, apmācību, un piegāžu nodrošināšanu MA, kā arī citi labumi un iespējas. 4.1.2 Jābūt pierādījumiem, ka tiek darīts viss iespējamais, lai nodrošinātu visus darbiniekus ar stabilu darbu; 4.1.3 Jābūt pierādījumi, ka netiek pieļauta diskriminācija, pieņemot darbā, paaugstinot amatā, atlaižot no darba un atalgojot strādniekus vai piedāvājot tiem ar darbu saistītas priekšrocības.
4.2. Meža apsaimniekotājiem, attiecība uz darbinieku un viņu ģimeņu veselību un darba drošību, ir nepieciešams pildīt un pārsniegt visas prasības, ko paredz attiecīgie normatīvie akti un/vai noteikumi.	4.2.1 Strādniekiem, ieskaitot kontraktorus (apakšuzņēmējus), ir jābūt informētiem un jāievēro darba drošības noteikumus; 4.2.2. Vidēja un liela mēroga MA: motorzāģu operatori, mežizstrādes uzņēmumiem un kontraktoriem, veicot darbu mežā, ir jāizmanto

	<p>atbilstošs veselību un drošību nodrošinošs aprīkojums, ieskaitot ķiveri, atstarojošo vesti/žaketi, drošības zābakus, drošības bikses un pirmās palīdzības komplektu;</p> <p>4.2.3. Jebkurai personai, ieejot teritorijā, kur patreizējā brīdī notiek mežizstrāde, būtu jānēsā ķivere un atstarojošā, spilgtas krāsas veste;</p> <p>4.2.4. Motorzāģiem ir jābūt labā stāvoklī un drošības aprīkojums nedrīkst būt bojāts;</p> <p>4.2.5. Strādnieki, kas izpilda tādus bīstamus darbus kā vētras seku likvidēšana, lielu koku gāšana un kāpšana kokos, nekad nedrīkst strādāt pa vienam;</p> <p>4.2.6. Strādniekiem jābūt apmācītiem par darbībām tādās ārkārtas situācijās kā nelaimes gadījums, ugunsgrēks vai naftas produktu noplūde;</p> <p>4.2.7. Traktoriem jābūt aprīkoti ar drošības aizsargstieņiem (aizsarg-karkasiem);</p> <p>4.2.8. Meža apsaimniekotājam ir jāveic regulāras pārbaudes, lai pārlicinātos, ka tiek ievēroti visi drošības pasākumi;</p> <p>4.2.9. Uz darbībā esošas mežizstrādes pievadceļiem ir jābūt izkārtām brīdinājuma zīmēm;</p> <p>4.2.10. Vidēja un liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jāuztur nelaimes gadījumu reģistrs un dokumentāri apstiprinātas darbības, kas veiktas, lai samazinātu turpmāko nelaimes gadījumu risku.</p> <p>4.2.11. Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jābūt ieviestai darba drošības politikai un vadības sistēmai.</p> <p>4.2.12. Strādniekus, kas nakšņo mežā ir jānodrošina ar piemērotiem gulēšanas apstākļiem, pietiekamu tīra ūdens daudzumu un labierīcībām;</p> <p>4.2.13. Liela mēroga MA: darbiniekiem ir jāpiedāvā vakcinēties pret ērcu encefalītu</p> <p>4.2.14. kritērija 4.2 radītājs ir attiecināms arī uz darba ņēmēju ģimenes locekļiem, ja viņi atrodas darba vietās.</p>
<p>4.3. Darbiniekiem ir jāgarantē tiesības apvienoties savās organizācijās un kolektīvi vienoties ar darba devēju, kā to paredz Starptautiskās darba organizācijas Konvencijas Nr. 87 un Nr. 98.</p>	<p>4.3.1. Vidēja un liela mēroga MA: strādniekiem, nebaudoties no iebiedēšanas vai represijām, ir jānodrošina tiesības izveidot un apvienoties sevis izvēlētās organizācijās;</p> <p>4.3.2. Vidēja un liela mēroga M.A: pārrunas par koplīgumu ar arodbiedrību pārstāvjiem ir jāved godprātīgi, pūloties panākt vislabāko risinājumu noslēgt vienošanos.</p>

<p>4.4. Apsaimniekošanas plānošanas un darbu izpildes gaitā ir jāņem vērā šo darbību sociālās ietekmes novērtējuma rezultāti. Ir jāveic pastāvīgas konsultācijas ar tiem cilvēkiem un cilvēku grupām, kurus apsaimniekošanas darbības tieši ietekmē.</p>	<p>4.4.1. Visām ieinteresētām pusēm ir jābūt pieejai attiecīgai informācijai. 4.4.2. Liela mēroga MA: pārvaldības plānošanas procesa ietvaros jāveic konsultācijas ar cilvēkiem un grupām, kurus ietekmē apsaimniekošanas darbības. 4.4.3. Vidēja un liela mēroga MA: pierāda, ka sabiedrības/ dalībnieku viedoklis tiek ņemts vērā un / vai atbilde par iesniegtajiem iebildumiem/komentāriem tiek sniegta veicot plānošanu un tālākās darbības. 4.4.4. Vidēja un liela mēroga MA: teritorijām, kas ir īpaši nozīmīgas vietējiem iedzīvotājiem to ekonomiskās, ekoloģiskās, kultūrvēsturiskās vai reliģiskās vērtības dēļ, ir jābūt atzīmētām kartē un šo teritoriju nozīme tiek ņemta vērā, veicot meža apsaimniekošanu</p>
<p>4.5. Ir jāizmanto piemēroti mehānismi, lai atrisinātu strīdus vai nodrošinātu taisnīgu kompensāciju gadījumos, kad ir skartas vietējās sabiedrības likumīgās vai tradicionālās tiesības, vai ir radīti zaudējumi īpašumam, resursiem vai vietējo cilvēku iztikas līdzekļiem. Ir jāveic pasākumi, lai izvairītos no šādiem zaudējumiem vai tiesību aizskārumiem.</p>	<p>4.5.1. MA dara visu iespējamo, lai izvairītos no zaudējumiem un bojājumiem, kas ietekmē vietējos iedzīvotājus, kā arī, atrisina sūdzības, kas saistītas ar īpašumu tiesībām, zaudējumu kompensāciju un negatīvo ietekmi. 4.5.2. Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jāizstrādā un jāievieš mehānisms, kādā iesaistītās puses saņems kompensāciju, ja kādi no vietējās sabiedrības resursiem tiks bojāti meža apsaimniekošanas darbību rezultātā.</p>

5. IEGUVUMI NO MEŽA

Meža apsaimniekošanas darbībām ir jāveicina efektīva daudzveidīgo meža produktu un pakalpojumu izmantošana, tā nodrošinot savu ekonomisko dzīvotspēju un plašu vides un sociālo ieguvumu klāstu.

Kritērijs	Indikatori
<p>5.1. Meža apsaimniekošanai ir nepieciešams tie uz ekonomisku izdevīgumu, vienlaicīgi ņemot vērā gan vides, sociālās un tiešās ražošanas izmaksas, gan arī meža ekoloģiskās produktivitātes saglabāšanai nepieciešamās investīcijas.</p>	<p>5.1.1 Meža apsaimniekotājam būtu jābūt finansu plānam, kas ietvertu finansējumu meža kopšanai, aizsardzībai un meža atjaunošanai; 5.1.2 Budžetā ir jāparedz apkārtējās vides un sociālās izmaksas, kā arī darbības izmaksas, kas tiek izmantotas, lai uzturētu garantēto statusu (piemēram, izmaksas apsaimniekošanas plānošanai, ceļu un silvikultūras uzturēšanai, ilgtermiņa mežu veselības veicināšanai, pieauguma un krājas monitoringam un investīciju saglabāšanai). 5.1.3 5 Liela mēroga MA: Novērtējot ekonomisko dzīvotspēju jānosaka arī augoša meža vērtība.</p>

<p>5.2. Meža apsaimniekošanai un mārketinga darbībām ir nepieciešams veicināt daudzveidīgo meža resursu optimālu izmantošanu un to vietējo apstrādi.</p>	<p>5.2.1 Meža apsaimniekotājiem ir jāatbalsta optimālāko meža resursu izmantošanu, piemēram, medības, atpūta mežā un meža nekoksnes resursu iegūvi. Skat. arī 5.4</p>
<p>5.3. Meža apsaimniekošana ir nepieciešama līdz minimumam ir samazināt mežizstrādes un citu cirsmā veikto apstrādes operāciju atlikumus un jāizvairās no citu meža resursu bojāšanas.</p>	<p>5.3.1. Esošo un plānoto meža ceļu, tiltu un treilēšanas ceļu izvietojumam ir jāatbilst meža apsaimniekošanas mērogam un intensitātei; 5.3.2 Jāizvēlas tādas mežizstrādes metodes, lai līdz minimumam samazinātu vērtīgās koksnes zudumu un izvairītos no atstājamo koku bojāšanas; 5.3.3 Līdz minimumam jāsamazina radušos atkritumu daudzums mežizstrādes un citu darbu laikā.</p>
<p>5.4. Meža apsaimniekošanā ir nepieciešams tiekties uz vietējās ekonomikas nostiprināšanu un dažādošanu, izvairoties nonākt atkarībā tikai no kāda viena atsevišķa meža produkta.</p>	<p>5.4.1. Meža apsaimniekotājam, izstrādājot un ieviešot realizācijas politiku un metodes, jāņem vērā vietējo koksnes pārstrādes uzņēmumu vajadzības. 5.4.2. MA ir jāatbalsta vietējā ražošana, kas pievieno papildus vērtību, kur tas ir iespējams Skat. arī 5.2</p>
<p>5.5 Meža apsaimniekošanā ir jākonstatē, jāsaņem un, kur iespējams, jāvairo citu meža pakalpojumu un resursu, tādu kā ūdensšķirtņu un zvejas vietu, vērtība.</p>	<p>5.5.1 Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam rakstiski ir jānovērtē meža apsaimniekošanas ietekmi uz citām meža izmantošanas iespējām, piem., atpūtu mežā vai pie ūdens resursiem, MNR (zvejošana, medības, ogošana un sēņošana), kultūras un bioloģisko vērtību aizsargāšana.; 5.5.2. Liela mēroga MA: līdz minimumam jāsamazina mežizstrādes operāciju negatīvā ietekme uz citiem meža ekosistēmu pakalpojumiem un funkcijām, kas identificēti saskaņā ar 5.5.1. punktā noteikto; 5.5.3. Plānojot meža darbus, meža apsaimniekotājiem ir jāņem vērā vietas, kas nozīmīgas sēņu un ogu lasīšanai, medībām un aktīvai atpūtai. Skat. arī 4.4.3</p>
<p>5.6. Regulāri iegūstamie meža produktu apjomi nedrīkst pārsniegt līmeni, kādā mežs spēj ilgstoši nodrošināt šādu apjomu tikpat regulāru atjaunošanos.</p>	<p>5.6.1. Vidēja un liela mēroga MA: ikgadējais pieļaujamais ciršanas apjoms jeb ikgadējā tāme pēc platības vai apjoma ir jānosaka, pamatojoties uz konservatīviem un labi dokumentētiem pieņēmumiem par pieaugumu un krāju; 5.6.2. SLIMF: galvenās ciršanas veikšanai ir jāievēro minimālais galvenās ciršanas vecums vai caurmērs; 5.6.3. Vidēja un liela mēroga MA: ir jānodrošina, ka mežizstrādes apjoms nepārsniedz ilgspējīgo apjomu;</p>

	<p>5.6.4. Faktiskie ikgadējie mežizstrādes apjomi ir precīzi dokumentēti, norādot cirsmu, sugas, apjomu, sortimentus, datumus un termiņus;</p> <p>5.6.5 Meža apsaimniekotājam jādokumentē tādu komerciālu MNR ieguves apjomu, kā sēklas, ziemassvētku eglītes, dekoratīvos materiālus un medījumas;</p> <p>5.6.6 Meža nekoksnes produktu komerciālā ieguve nedrīkst pārsniegt ilgspējīgas ieguves normas. Sk. arī 5.1.3.</p>
--	--

6. IETEKME UZ APKĀRTĒJO VIDI

Mežu apsaimniekošanā ir jā saglabā bioloģiskā daudzveidība un ar to saistītās vērtības - ūdens resursi, augsne, unikālas un jūtīgas ekosistēmas un ainavas, tā saglabājot meža ekoloģiskās funkcijas un viengabalainību.

Kritērijs	Indikatori
<p>6.1. Ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējumu, kura ir jāņem vērā mežu apsaimniekošanas mērogi, intensitāte un ietekmēto resursu unikalitāte un kura atzinumi ir adekvāti jāiestādā mežu apsaimniekošanas sistēmās. Novērtējumā jāiekļauj ainavu līmeņa apsvērumi, kā arī ietekme, ko rada mežizstrādes iekārtas cirsmās. Ietekme uz apkārtējo vidi ir jānovērtē, pirms uzsāk attiecīgai vietai traucējošas darbības.</p>	<p>6.1.1. Vidēja un liela mēroga MA: ir jāveic ietekmes uz apkārtējo vidi novērtējums vietās, kas ietekmē meža apsaimniekošanu</p> <p>6.1.2. Ir jāveic pasākumi, lai samazinātu meža darbu negatīvo ietekmi uz apkārtējo vidi, piem., īpaša nozīme jāpievērš pārmitrām augsnēm, lai izsargātos no augsnes bojājumiem; jāizvairās traucēt jūtīgas putnu sugas to ligzdošanas laikā;</p> <p>6.1.3. Vidēja un liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam jābūt dokumentētai procedūrai ietekmes uz apkārtējo vidi dokumentēta novērtējuma veikšanai pirms tādu būtiskāko meža apsaimniekošanas darbu veikšanas kā jaunu ceļu būve vai meliorācijas sistēmas uzturēšana;</p> <p>6.1.4. SLIMF : meža apsaimniekotājam jānosaka un jāizvairās no negatīvas ietekmes uz apkārtējo vidi pirms ceļu būves, ceļu remonta un meliorācijas sistēmu atjaunošanas un uzturēšanas, kā arī šo darbu laikā;</p> <p>6.1.5. Uz vietas ir jānovērtē un jākontrolē pasākumu, aktivitāšu ietekme uz vidi (piem., atkritumi, celtniecības darbu ietekme, u.tml.);</p> <p>6.1.5. Vidēja un liela mēroga MA: ir jānovērtē ietekme ainavu līmenī (piemēram, kopējo ietekmi no mežizstrādes darbībām uz MA un blakusesošām platībām)</p>
<p>6.2. Ir jāgarantē reto, apdraudēto un izzūdošo sugu un to dzīvnieku (piemēram, ligzdošanas un barošanās vietu) aizsardzība. Atbilstoši meža</p>	<p>6.2.1. Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jābūt rakstiskam reto un apdraudēto un izzūdošo sugu un ekosistēmu sarakstam un to aizsardzības plānam apsaimniekojamā meža</p>

<p>apsaimniekošanas mērogam un intensitātei un apsaimniekošanai pakļauto resursu unikalitātei, ir jāizveido saglabāšanas un aizsardzības zonas un teritorijas. Ir jāveic darbības, lai novērstu gadījumus, kad tiek pielietoti nepiemēroti medību, zvejas, slazdu izlikšanas, augu un ogu vākšanas paņēmieni.</p>	<p>teritorijā; 6.2.2. SLIMF un vidēja mēroga MA: meža apsaimniekotājam vajadzētu zināt un saglabāt oficiāli reģistrētās aizsargājamās sugas meža teritorijā. 6.2.3. Mežizstrādes laikā nedrīkst cirst vai bojāt ogu īves (<i>Taxus baccata</i>); 6.2.4. Aizsargājamās zonas ir jāatzīmē kartēs un, ja tās ir izdalītas unikālu resursu saglabāšanai, jānorobežo, jāatzīmē arī dabā; 6.2.5. Darbības aizsargājamajās zonās ir jāveic tā, lai netiktu bojātas un apdraudētas aizsargājamās vērtības. 6.2.6. Jāveic darbības nepiemērotu medību, zvejas, slazdu izlikšanas, ne-koksnes resursu ieguves kontrolei mežā.</p>
<p>6.3 Ir jāsaglabā neskartas, jāvairo vai jāatjauno meža ekoloģiskās funkcijas un vērtības, ieskaitot:</p> <ul style="list-style-type: none"> a.) meža atjaunošanos un sukcesionālos procesus; b.) ģenētisko, sugu un ekosistēmu daudzveidību; c.) dabiskos ciklus, kas ietekmē meža ekosistēmas produktivitāti. 	<p>6.3.1. Vidēja un liela mēroga MA: ir jāvelta īpašas pūles, lai palielinātu vietējo augstvērtīgo cieto lapu koku sugu īpatsvaru (a, b); 6.3.2. SLIMF ir jāvelta īpašas pūles, lai saglabātu vai palielinātu vietējo augstvērtīgo cieto lapu koku sugu īpatsvaru (a, b); 6.3.3. Meža augšanas apstākļu tipos uz pārmitrām augsnēm vajadzētu dot priekšroku izlases cirtēm vai atjaunošanai nelielās grupās (a, b, c); 6.3.4. Vajadzētu dot priekšroku dabiskai atjaunošanai un vietējām sugām (a, b, c); 6.3.5. Kopšanas cirtēs jāveicina mistrotu audžu veidošanos (a, b, c); 6.3.6. Meža platībās, kurās dotajā brīdī nav ierīkoti meliorācijas grāvji, nedrīkst meliorēt; 6.3.7. Ievērojot nacionālās darba drošības prasības, mežā jāsaglabā veci un dobumaini koki, koki ar putnu ligzdām, stāvoši un guloši atmiruši koki ar diametru lielāku par 25cm (b, c); 6.3.8. Galvenajā cirtē ir jāatstāj 10 augoši bioloģiskās daudzveidības koki (5 augstvērtīgus cietos lapu kokus) uz hektāru un tiem jāpaliek nenocirstiem (b); 6.3.9. Bioloģiskās daudzveidības koki ir jāizvēlas no plašas sugu daudzveidības ar lielāko diametru, atlasot bioloģiski visaugstvērtīgākos un vēja noturīgākos kokus (6.3 b). Skat. 6.9</p>
<p>6.4. Atbilstoši darbības mērogam, intensitātei un ietekmēto resursu</p>	<p>6.4.1. Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jāaizsarga raksturīgi paraugi no esošam retam</p>

<p>unikalitātei, ir jāfiksē kartēs un to dabiskā stāvoklī jāaizsargā ainavā eksistējošo raksturīgo ekosistēmu paraugi.</p>	<p>un/vai apdraudētām ekosistēmām to dabiskajā stāvoklī vismaz 5% platībā no meža kopējās platības;</p> <p>6.4.2. Liela mēroga MA: saglabājamo mežu izvēle, kā tas ir prasīts 6.4.1. punktā, ir jābalsta uz dabisko meža biotopu inventarizēšanu, balstoties uz konsultācijām ar vides aizsardzības organizācijām, vietējām valsts pārvaldes institūcijām un zinātniskajām organizācijām;</p> <p>6.4.3. SLIMF un vidēja mēroga MA: mežu apsaimniekotājam ir jāaizsargā eksistējošās retās, aizsargātās un/vai apdraudētās ekosistēmas (tādas kā dabiskos meža biotopus) to dabīgajā stāvoklī.;</p> <p>6.4.4. MNR ieguve drīkst notikt aizsargājamās teritorijās, kā tas ir noteikts 6.4.1 vai 6.4.3 punktā, ja vien attiecīgās aizsargājamās teritorijas aizsardzības noteikumi nenosaka savādāk un ar mērķi palielināt aizsargājamo teritoriju platību;</p> <p>6.4.5 Eksistējošo meliorācijas sistēmu uzturēšana aizsargājamās teritorijās nav atļauta, ja vien tas nav nepieciešams, lai saglabātu attiecīgas aizsargājamās vērtības saskaņā ar oficiāliem rakstiskiem aizsardzības noteikumiem vai aiztransportētu ūdeni no robežojošām teritorijām. Skat. Arī 6.2</p>
<p>6.5. Ir jābūt rakstiski izstrādātiem un praksē ieviestiem atbilstošiem norādījumiem, kas nodrošinātu erozijas kontroli, minimizētu mežizstrādes, ceļu būves un jebkuras citas mehāniskas iejaukšanās laikā mežam nodarītos bojājumus, kā arī nodrošinātu ūdens resursu aizsardzību.</p>	<p>6.5 1. Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam jāievieš kartes, kuras ir norādītas vietas, kas ir piemērotas mežizstrādei jebkuros laika apstākļos, ziemas apstākļos vai tikai sausos laika apstākļos;</p> <p>6.5.2. SLIMF un vidēja mēroga MA: meža apsaimniekotājam jāzina, kuri augsnes tipi ir piemēroti mežizstrādei ziemas, pavasara, vasaras un rudens sezonā, lai novērstu augsnes bojāšanu;</p> <p>6.5.3. Rakstiskās vadlīnijās darbiniekiem jāietver treilēšanas/pievešanas ceļu specifikācija (izvietojums, platums), krautuvju, ceļu būves un buferzonu uzturēšanas specifikācija.;</p> <p>6.5.4 Jāveic nepieciešamie pasākumi, lai līdz minimuma samazinātu augsnes bojājumus un eroziju mežizstrādes laikā;</p> <p>6.5.5. Ūdenstecēs nedrīkst nonākt ceļu būves materiāli vai atkritumi (piem., akmeņi, zari) no mežizstrādes vietas sagatavošanas vai citiem darbiem;</p> <p>6.5.6 Gar ūdenstilpnēm un atklātām ainavām ir</p>

<p>6.6. Vadības sistēmām ir jāveicina videi draudzīgu ne-ķīmisku kaitēkļu apkarošanas metožu izstrāde un apgūšana, un jācenšas izvairīties no ķīmisko pesticīdu lietošanas. Ir jāizvairās izmantot pēc Pasaules Veselības organizācijas klasifikācijas I A un IB lipu un hlorogļūdenražu pesticīdus; pesticīdus, kuri ir stabili, toksiski vai kuru atvasinājumi paliek bioloģiski aktīvi un uzkrājas barības ķēdē pēc to paredzētās lietošanas; kā arī jebkuru pesticīdu, kuru lietošanu aizliedz starptautiskas vienošanās. Ja ķīmiskas vielas tiek lietotas, ir jānodrošina atbilstošs aprīkojums un apmācība, lai līdz minimumam samazinātu risku veselībai un videi.</p>	<p>jāatstāj buferzona. Skat.arī 6,1; 7.3;</p> <p>6.6.1. Ja vien meža patoloģis nav rakstiski saskaņojis, ķīmiskas vielas ārpus kokaudzētavas nedrīkst izmantot;</p> <p>6.6.2. Jebkura ķīmisko vielu izmantošana mežā ir jāreģistrē, norādot vismaz šādu informāciju: ķīmiskā nosaukuma, lietošanas nolūku, vietu, datumu un izlieto to daudzumu;</p> <p>6.6.3. Ķīmisko vielu uzglabāšanai, jaukšanai un pielietošanai jāatbilst spēkā esošajiem noteikumiem un labākās prakses principiem;</p> <p>6.6.4. Atbildīgajiem darbiniekiem jābūt zinošiem un jāprot veikt ārkārtas pasākumus, lai savāktu ķīmiskās vielas pēc noplūdēm un citiem negadījumiem ar ķīmiskām vielām;</p> <p>6.6.5. Ķīmiskās vielas, kas ir aizliegtas, pamatojoties uz FSC pesticīdu politiku, nedrīkst tikt lietotas, izņemot gadījumus, kad FSC ir iesniedzis speciālu atļauju.</p>
<p>6.7. Ķīmiskas vielas, konteineri, šķidri un cieti neorganiski atkritumi, ieskaitot degvielu un eļļu, ir jāuzglabā videi piemērotā veidā ārpus darbības vietas.</p>	<p>6.7.1. Ķīmiskas vielas, konteineri, šķidri un cieti neorganiski atkritumi, kas radušies meža apsaimniekošanas darbību vai koksnes apstrādes rezultātā, ir jāuzglabā videi piemērotā veidā un saskaņā ar valsts normatīvie aktiem ārpus teritorijas;</p> <p>6.7.2. Jāpieņem mēri, lai līdz minimumam samazinātu un kontrolētu jebkura veida atkritumu atstāšanu mežā, ieskaitot atkritumus, ko atstājuši meža apmeklētāji;</p> <p>6.7.3. Meža tehnikā ir jābūt pieejamam eļļu absorbējošajam komplektam;</p> <p>6.7.4. Motorzāģu uzpildes vietās jālieto piemēroti eļļu absorbējošie komplekti vai izšļakstīšanās drošas tvertnes;</p> <p>6.7.5. Meža tehnikai ir jābūt bez eļļas/degvielas sūcēm;</p> <p>6.7.6. Motorzāģiem nepieciešams lietot bioloģiski degradējamās eļļas, un hidrauliskās eļļas nepieciešams lietot meža tehnikā.</p>
<p>6.8. Bioloģiskie kontroles aģenti jālieto pēc iespējas maz, to izmantošana ir jānoformē ar dokumentiem, tie ir jāpakļauj monitoringam un stingrai kontrolei, saskaņā ar valsts normatīvie aktiem un</p>	<p>6.8.1. Bioloģiskie kontroles aģenti ir jāizmanto tikai ārkārtas un pamatotos gadījumos.</p> <p>6.8.2. Katrs izmantošanas gadījums ir jānoformē ar dokumentiem, jāsamazina līdz minimumam, jāuzrauga un stingri jākontrolē saskaņā ar nacionālu likumdošanu un starptautiski atzītiem zinātniskiem protokoliem</p>

<p>starptautiski pieņemtu zinātnisku metodoloģiju. Ir jāaizliedz ģenētiski modificētu organismu izmantošana</p>	<p>6.8.2. Ir aizliegta ģenētiski modificētu organismu izmantošana.</p>
<p>6.9. Lai izvairītos no kaitīgas ekoloģiskas ietekmes, introducēto sugu izmantošana jāpakļauj rūpīgai kontrolei un efektīvai uzraudzībai.</p>	<p>6.9.1. Dabiskus mežus nedrīkst pārvērst par eksotisko sugu audzēm; 6.9.2. Invazīvas eksotiskās sugas nedrīkst audzēt mežā; 6.9.3. Invazīvo eksotisko sugu, kas ir vēsturiski introducētas, izplatība ir jāuzrauga, un vajadzības gadījumā jāveic nepieciešamie pasākumi, lai to izplatību kontrolētu vai iznīcinātu šīs sugas. Skat. arī 10.3</p>
<p>6.10 Nedrīkst notikt mežu pārveidošana par plantācijām vai nemeža zemēm, izņemot gadījumus, kad tas:</p> <p>a.) skar ļoti ierobežotu apsaimniekojamā meža daļu; b.) nenotiek augstvērtīgos mežos; c) nodrošina skaidrus, būtiskus, drošus un ilgtermiņa papildus vides aizsardzības ieguvumus visai apsaimniekotajai teritorijai kopumā.</p>	<p>6.10.1 Uzņēmumam nākamam piecu gadu periodam ir skaidri norāda jebkādas MA daļas, kas tiek plānots no dabiska vai daļēji dabiska meža pārvērst uz plantācijām vai par ne-meža zemēm 6.10.2 paredzamā meža pārvēršana: - - neskar aizsargājamās teritorijas; - kopumā IR mazāks par 5% no kopējās MA platības un nodrošina skaidras, būtiskas, drošas ilgtermiņa aizsargājamo teritoriju saglabāšanas priekšrocības visa meža apsaimniekošanas vienībā kopumā, - vai ir pārvērsta ar mērķi atjaunot zemi un ilgtermiņā iepriekš esošu augstās saglabājas vērtības teritoriju. 6.10. 3. MA ir visas nepieciešamas atļaujas, kas ir saskaņā ar nacionālu likumdošanu, lai veikt meža pārvēršanu,</p>
<p>7. APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS</p>	
<p>Apsaimniekošanas plānam, atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei, ir jābūt izstrādātam, ieviestam praksē un to ir regulāri jāatjauno. Tajā ir jābūt skaidri definētiem apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķiem un šo mērķu sasniegšanas paņēmieniem.</p>	
<p>Kritērijs</p>	<p>Indikatori</p>
<p>7.1. Apsaimniekošanas plānā un to pamatojošos dokumentos ir jāietver:</p> <p>a.) apsaimniekošanas mērķi; b.) apsaimniekojamo meža resursu, vides ierobežojumu, zemes izmantošanas un īpašuma tiesību statusa, sociālo un ekonomisko apstākļu, kā arī mežam piegulošo zemju apraksts;</p>	<p>7.1.1 SLIMF meža apsaimniekotājam ir jābūt atbilstoši likumdošanai izstrādātam, spēkā esošam meža apsaimniekošanas plānam (a, e); 7.1.2 Vidēja un liela mēroga MA: meža apsaimniekošanas plānam, normatīvie aktiem, saistītajiem dokumentiem jāietver: a.) apsaimniekošanas mērķi (a),; b.) vispārīgu informāciju par īpašuma tiesību statusu un apsaimniekojamo meža resursu un zemju izmantošanas</p>

<p>c.) apraksts par mežkopības un/vai citu apsaimniekošanas sistēmu, ko plānots pielietot konkrētajā apsaimniekojamā teritorijā un kas balstīta uz ekoloģijas un meža</p> <p>d.) Mežistrādes apjoma un sugu izvēles pamatojums;</p> <p>e.) Meža attīstības un dinamikas kontroles nepieciešamība;</p> <p>f.) Apkārtējās vides novērtējumi, kas nodrošina apkārtējās vides aizsardzību;</p> <p>g.) Reto, apdraudēto un aizsargājamo sugu identifikācijas un aizsardzības plāns;</p> <p>h.) kartes, kas vispārīgi apraksta meža resursus, ieskaitot aizsargājamās teritorijas, plānotās mežsaimnieciskās darbības un īpašumtiesības (h),;</p> <p>i.) pielietojamo mežistrādes tehnoloģiju un tehnikas apraksts un pamatojums</p>	<p>aparakstu (b);</p> <p>c.) audzes līmeņa meža resursu aprakstu, norādot platību, platības/meža tipu, augsnes tipu, sugas, sadalījumu pa vecuma klasēm, augstumu, bonitāti, vidējo diametru (diametrs krūšu augstumā) un apjomu (b, c), dati tiek aktualizēti dabā ne retāk kā reizi 10 gados;</p> <p>d.) Sociāli ekonomiskie apstākļus</p> <p>e.) Blakus esošo zemju aprakstu (skatīt arī kritērijs 5.5) (b).</p> <p>f.) kopsavilkumu par kopējo meža platību, norādot kopējo platību (ha), meža zemju platību (%), platību pa meža augšanas apstākļu tipiem, sadalījumu pa vecuma klasēm, kopējo ikgadējo pieaugumu un vidējo krāju uz hektāru (b, c, d). Plānotais izstrādātais apjoms (koksnes un nekoksnes produkti, ja ir), un sugu izvēle, ieskaitot pamatojumu;</p> <p>g.) meža augšanas dinamikas un tās monitoringa nosacījumi (e),</p> <p>h.) pielietoto vadības sistēmu apraksts un pamatojums, ieskaitot meža apsaimniekošanas veidus un sistēmas,;</p> <p>i.) nosaka vides aizsardzības pasākumus, pamatojoties uz vides novērtējumiem (skatīt arī kritērijs 6.1 9.3) (f).</p> <p>j.) vispārīgu aprakstu par ieviestajiem monitoringa pasākumiem, lai saglabātu retas, apdraudētas un aizsargājamās sugas. (f, g),;</p> <p>k.) kartes, kas vispārīgi apraksta meža resursus, ieskaitot aizsargājamās teritorijas, plānotās mežsaimnieciskās darbības un īpašumtiesības (h),;</p> <p>l.) pielietojamo mežistrādes tehnoloģiju un tehnikas apraksts un pamatojums (i);</p> <p>m.) mežkopības un / vai citu vadības sistēmu apraksts, kas balstīta uz ekoloģiju attiecīgo mežu un</p>
--	---

	<p>informāciju, kas iegūta, veicot resursu inventarizāciju (skatīt arī kritēriji 5,6, 6,3, 8,1, 8,2 kritērijs) (c).</p> <p>7.1.3 Vidēja un liela mēroga MA: apsaimniekošanas plāns ir jābūt tehniski pamatotam un detalizēti izstrādātam, atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam, sarežģītības pakāpei un intensitātei;</p> <p>7.1.4 Kartes ir jābūt atbilstoša kvalitāte, lai tās varētu efektīvi pielietot mežā veikto darbību laikā (skat. arī 6.5. kritēriju);</p> <p>7.1.5 Apsaimniekošanas plāniem vai attiecīgajiem gada saimnieciskās darbības vai mežizstrādes plāniem ir jābūt darbiniekiem pieejamiem un tos jāizmanto mežā veikto darbību laikā.</p>
<p>7.2. Apsaimniekošanas plāns ir sistemātiski jāpārskata, iekļaujot tajā monitoringa rezultātus vai jaunākās zinātniskās un tehniskās atziņas, kā arī reaģējot uz vides, sociālo un ekonomisko apstākļu izmaiņām.</p>	<p>7.2.1 Apsaimniekošanas plāna sagatavošanai un pārskatīšanai tiek atvēlēts noteikts laika periods;</p> <p>7.2.2 Vidēja un liela mēroga MA: apsaimniekošanas plāns ir sistemātiski jāpārskata ņemot vērā monitoringa rezultātus, jaunu zinātnisko un tehnisko informāciju un reaģējot uz mežkopības, vides, sociālo un ekonomisko apstākļu vai prasību izmaiņām;</p> <p>7.2.3 Apsaimniekošanas plāna pārskatīšanā jāievēro nacionālās metodes.</p>
<p>7.3. Lai nodrošinātu apsaimniekošanas plāna pareizu izpildi, darbiniekiem ir jānodrošina atbilstoša apmācība un vadība.</p>	<p>7.3.1 Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājiem un darbu vadītājiem ir jābūt, valsts piešķirta kvalifikācija, lai viņi varētu plānot un organizēt darbus mežā, kā arī īstenot citus apsaimniekošanas pasākumus;</p> <p>7.3.2 Liela mēroga MA: ir jāizveido un jāievieš rakstisks apmācības plāns;</p> <p>7.3.3 Liela mēroga MA: darbiniekiem, uz ko tas attiecas, ir jāsaņem apmācība bioloģiskās daudzveidības jautājumos;</p> <p>7.3.4 SLIMF un vidēja mēroga MA mežizstrādes veikšanai darbu vadītājs pieņem darbā tikai tādus strādniekus, kas ir instruēti pareizu un drošu ciršanas operāciju izpildei;</p> <p>7.3.5 Visiem strādniekiem, ieskaitot apakšuzņēmējus un to darbiniekus, kā arī pašnodarbinātās personās, vajadzētu būt atbilstoši izglītībai un apmācībai, lai varētu veikt tiem paredzētos uzdevumus, un, ieteicams, ka viņiem ir sertifikāti, kas apliecina nepieciešamās prasmes. Skat. arī 4.1;</p>

<p>7.4. Kaut arī informācijas konfidencialitāte tiek respektēta, meža apsaimniekotājiem ir jāsaprot publiski pieejams kopsavilkums par apsaimniekošanas plāna pamatelementiem, ieskaitot tos, kas norādīti kritērijā 7.1</p>	<p>7.4.1 Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jāsaprot publiski pieejams apsaimniekošanas plāna kopsavilkums, kur ir iekļauti visi kritērija 7.1. elementi, kas būtu pieejams iespiestā veidā un/vai publicēts internetā; 7.4.2. SLIMF un vidēja mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jābūt gatavam iepazīstināt ieinteresētās puses, kas ir izrādījušas savu interesi meža apsaimniekošanas darbībā (piemēram, kaimiņu zemju īpašnieki un vietējie iedzīvotāji) ar būtiskākajām meža apsaimniekošanas plāna vadlīnijām;</p>
--	--

8. MONITORINGS UN NOVĒRTĒŠANA

Lai varētu novērtēt meža stāvokli, meža produktu ieguves apjomus, iegūto meža produktu plūsmas, apsaimniekošanas darbības, kā arī šo darbību vides un sociālo ietekmi, ir jāveic saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei atbilstošs monitoringa.

Kritērijs	Indikatori
<p>8.1. Monitoringa biežumam un apjomam ir jāatbilst saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei, kā arī ietekmētās vides sarežģītības un jūtīguma pakāpei. Lai būtu iespējams salīdzināt rezultātus un novērtēt izmaiņas, monitoringa procedūrām ir jābūt konsekventām un atkārtojamām laikā.</p>	<p>8.1.1 Vidēja un liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jābūt monitoringa procedūrām, lai sistemātiski un patstāvīgi novērotu 8.2 punktā apskatītos aspektus, kas pieļauj rezultātu salīdzināšanu un izmaiņu novērtēšanu; 8.1.2. Vidēja un liela mēroga MA: Kontroles biežumu un intensitāti nosaka, pamatojoties uz izmēra un darbību sarežģītību, kā arī pamatojoties uz un resursu stabilitāti pārvaldīšanā 8.1.3 SLIMF meža apsaimniekotājam ir jāveic monitoringa saistībā ar resursu iegūvi un meža atjaunošanu.</p>
<p>8.2. Meža apsaimniekošana ir jāveic monitoringa, kas paredz izpēti un datu ievākšanu vismaz par šādiem rādītājiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a.) meža produktu ieguves apjomi un ar tiem saistītie ienākumi; b.) meža resursu pieauguma tempi, atjaunošanās un meža veselības stāvoklis; c.) floras un faunas sastāvs un tajā novērotās izmaiņas; d.) mežizstrādes un citu darbību sociālā ietekme, kā arī ietekme uz vidi; e) meža apsaimniekošanas 	<p>8.2. 1 Vidēja un liela mēroga MA: monitoringa plānošanai jāidentificē/jāapraksta novērotas izmaiņas šādos rādītājos:</p> <ul style="list-style-type: none"> a.) pieaugums, atjaunotās meža platības un sugas, meža resursu vecuma sadalījums un sugu sastāvs, (parasti daļa no meža apsaimniekošanas plāna, kas sagatavots pēc likumdošanas prasībām) (b, c); b.) komerciālu resursu ieguve, ieskaitot MNR, tādus kā: sēklas, stādus, medījumu, dekoratīvos materiālus un Ziemassvētku eglītes (a); c.) izmaiņas vidē, kas skārušas floru,

<p>izmaksas, ražīgums un efektivitāte.</p>	<p>faunu, augsnes un ūdens resursus (piem., erozija, kaitēkļu uzliesmojums, invazīvo sugu izplatīšanās, apdraudēto putnu sugu ligzdošanas vietas) (c, d), d.) sociālie un ekonomiskie aspekti (piem., meža apsaimniekošanas izmaksas, produkcijas ieguve, nodarbināto darbinieku un nelaimes gadījumu skaits). (a, d, e)</p> <p>8.2.2 SLIMF meža apsaimniekotājam ir vismaz jābūt pierakstiem par komerciāli iegūtiem meža produktiem.;</p> <p>8.2.3 SLIMF meža apsaimniekotājam ir jāpārlicinās, ka, periodiski pārskatot meža apsaimniekošanas plānu, inventarizācijas dati tiek atjaunoti (kas parasti tiek darīts, sagatavojot apsaimniekošanas plānu, balstoties uz nacionālo likumdošanu).</p>
<p>8.3. Meža apsaimniekotājam ir jānodrošina tāda dokumentācija, kas ļauj monitoringa un sertifikācijas organizācijām izsekot katra meža produkta izcelsmi. Šo procedūru pazīst ar nosaukumu "Piegādes ķēde".</p>	<p>8.3.1 Nelikumīgi cirsta koksne nedrīkst tikt pārdota kā sertificēta;</p> <p>8.3.2. MA ir izstrādājis un īsteno procedūrām, kas ir izveidotas saskaņā ar FM-35 SmartWood standartu Piegādes ķēdes un Meža apsaimniekošanas uzņēmumiem. Sk. XX. Pielikumu</p>
<p>8.4. Monitoringa rezultātus ir jāņem vērā gan ieviešot apsaimniekošanas plānu praksē, gan veicot šī plāna aktualizāciju.</p>	<p>8.4.1 Vidēja un liela mēroga MA pārskatot meža apsaimniekošanas plānu, ir jāņem vērā monitoringa rādītājus, kas norādīti punktā 8.2.1.;</p> <p>8.4.2. SLIMF MA ir periodiski jāpārskata apsaimniekošanas plāns, balstoties uz nacionālo likumdošanu. Skat. arī 7.2</p>
<p>8.5. Respektējot informācijas konfidencialitāti, meža apsaimniekotājiem ir jā sagatavo publiski pieejams kopsavilkums par monitoringa rādītājiem, ieskaitot tos, kas uzskaitīti kritērijā.</p>	<p>8.5.1 Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jā sagatavo publiski pieejams kopsavilkums par monitoringa rezultātiem, kas pieejams iespiestā veidā un/vai ir publicēts internetā un paraksta p.8.2. minētus kritērijus;</p> <p>8.5.2. SLIMF un vidēja mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jābūt gatavam iepazīstināt ieinteresētās puses, kas izrādījušas savu interesi meža apsaimniekošanas darbībās (piem., kaimiņu zemju īpašnieki vai vietējie iedzīvotāji), ar būtiskākajām meža apsaimniekošanas plāna</p>

	vadlīnijām.
9. AUGSTVĒRTĪGO MEŽU SAGLABĀŠANA	
Veicot saimnieciskas darbības augstvērtīgajos mežos, ir jā saglabā vai jā vairo tās īpašības, kas raksturo šādus mežus. Pieņemot lēmumus attiecībā uz augstvērtīgajiem mežiem, ir jāievēro "piesardzīgās pieejas" princips.	
Kritērijs	Indikatori
9.1. Lai noteiktu, vai konkrētam mežam piemīt augstvērtīga meža īpašības ir jāveic saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei atbilstošs novērtējums.	<p>9.1.1 Informācija par Natura 2000 teritorijām, dabiskiem meža biotopiem un citam ar likumu vai vienošanos aizsargātām platībām ir jāiekļauj kartēs un rakstveidā jāuzrāda to aizsargāšanas iemesli;</p> <p>9.1.2 Vidēja un liela mēroga MA: MA veic novērtējumu, kas ļauj, identificēt visas MA, kurām piemīt vismaz viena no šīm īpašībām:</p> <p>a.) HCV 1. Mežā atrodas globāli, reģionāli vai nacionāli nozīmīgas bioloģiskās daudzveidības elementu koncentrācijas vietas (retas, apdraudētas sugas, refūģija), tādi kā Natura 2000 vietas;</p> <p>b.) HCV 2. Meža platības, kurām ir globāla, reģionāla, nacionāla nozīme, plašu ainavu meži, nozīmīgas dzīvnieku dzīves vieta un to populācija, kā arī dabiskās bagātības;</p> <p>c.) HCV 3. Tie atrodas vai tajos atrodas retas vai apdraudētas ekosistēmas;</p> <p>d.) HCV 4. Tie nodrošina dabas saglabāšanas funkcijas kritiskās vai unikālās situācijās (piemēram, ūdensšķirtnes aizsardzība, erozijas kontrole);</p> <p>e.) HCV 5. Tie ir nozīmīgi vietējās sabiedrības pamatvajadzību nodrošināšanā (piemēram, uzturam, veselībai);</p> <p>f.) HCV 6. Tie ir sevišķi nozīmīgi vietējās sabiedrības tradicionālās kultūras identitātes saglabāšanai (platības ar kultūrvēsturisku, ekoloģisku vai reliģisku nozīmi vietējai sabiedrībai.</p> <p>Vidēja un liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ir jābūt rakstiskām procedūrām jaunu augstvērtīgo mežu teritoriju noteikšanai un reģistrācijai;</p> <p>9.1.3 SLIMF meža apsaimniekotājam pašam jāveic augstvērtīgo mežu teritoriju novērtēšana un identificēto teritoriju iekļaušanu.</p> <p>Skat. arī 4.4; 6.1; 6.2; 6.3</p>

<p>9.2. Sertifikācijas procesa konsultāciju posmā ir jāliek uzsvars uz apzinātajām apsaimniekoto mežu augstvērtīgajām īpašībām un ar šo īpašību saglabāšanu saistītajiem lēmumiem.</p>	<p>9.2.1 Liela mēroga MA: lai apzinātu augstvērtīgos mežus, meža apsaimniekotājam jākonsultējas ar vietējām interešu grupām, ieskaitot vides aizsardzības nevalstiskās organizācijas.;</p> <p>9.2.2 Liela mēroga MA: meža apsaimniekotājam ieinteresēto pušu apspriedes ir rakstiski jādokumentē;</p> <p>9.2.3 Konsultācijām ar ieinteresētajām pusēm jāliecina par to, ka meža apsaimniekotājs cenšas apzināt un aizsargāt augstvērtīgos mežus.</p>
<p>9.3. Apsaimniekošanas plāna, ievērojot "piesardzīgas pieejas" principu, ir jāiekļauj un jārealizē dzīvē īpaši pasākumi, kas nodrošina mežu augstvērtīgu raksturojošu īpašību saglabāšanu un/vai vairošanu. Šo pasākumu apraksts noteikti ir jāiekļauj publiski pieejamajā apsaimniekošanas plāna kopsavilkumā.</p>	<p>9.3.1. Gadījumā, ja mežam ir augstvērtīga meža pazīmes, konkrētai vietai tiek sagatavota dokumentācija un noteikti un saskaņā ar piesardzības pieeju tiek noteiktas aktivitātes augstvērtīga meža saglabāšanai .</p> <p>9.3.2 Liela mēroga MA: augstvērtīgo mežu un oficiāli aizsargājamo platību aizsardzības pasākumiem jābūt aprakstītiem publiskajā kopsavilkumā;</p> <p>9.3.3. SLIMF un vidēja mēroga MA: meža apsaimniekotājam jābūt gatavam dot pieeju informācijai par augstvērtīgo mežu aizsardzības pasākumiem meža apsaimniekošanas vienībā pēc pieprasījuma. Skat. arī 7.1;</p>
<p>9.4. Lai izvērtētu augstvērtīgo mežu īpašību saglabāšanai vai vairošanai izmantoto metožu efektivitāti, ir jāveic ikgadējs monitorings.</p>	<p>9.4.1 Augstvērtīga meža nepārtraukta uzraudzība ir jāpievieno kā sastāvdaļa plānošanas, uzraudzības un atskaites procedūrām. Skat. arī 8.2;</p>

10. PLANTĀCIJAS

Plantācijas ir jāplāno un jāapsaimnieko saskaņā ar iepriekšējiem 9 principiem un kritērijiem, kā arī ar šo -10. principu un tā kritērijiem. Kamēr plantācijas var dot virkni sociālu un ekonomisku labumu, kā arī savu ieguldījumu pasaules vajadzību apmierināšanā pēc meža produktiem, tās var kalpot par papildinājumu dabisko mežu apsaimniekošanai, samazinot apsaimniekošanas slodzi uz dabiskiem mežiem un veicinot šo mežu atjaunošanos un aizsardzību.

Kritērijs	Indikatori
<p>10.1. Plantāciju apsaimniekošanas mērķiem, ieskaitot dabisko mežu atjaunošanas un aizsardzības mērķus, ir jābūt precīzi formulētiem apsaimniekošanas plānā un skaidri realizētiem Šī plāna izpildes gaitā.</p>	<p>10.1.1. Plantāciju apsaimniekošanas mērķiem ir jābūt precīzi formulētiem apsaimniekošanas plānā, skaidri norādot attiecības starp meža apsaimniekošanas, sociāli ekonomiskiem un vides aizsardzības (piem., meža saglabāšanas un atjaunošanas) aspektiem attiecīgajā reģionā.</p> <p>10.1.2. Meža apsaimniekošanas plāna ir jāiekļauj vadības mērķi naturāla meža saglabāšanai un atjaunošanai.</p> <p>10.1.3. Meža apsaimniekošanas plānā noteiktajiem</p>

	<p>mērķiem, it īpaši tiem, ka ir saistīti ar naturāla meža saglabāšanu un atjaunošanu ir jābūt sasniegtiem vecot meža apsaimniekošanas aktivitātes.</p>
<p>10.2. Plantāciju plānojumam un izvietojumam ir jāveicina dabisko mežu aizsargāšana, saglabāšana un atjaunošana, un tas nedrīkst veicināt saimnieciskās darbības radītas slodzes palielināšanos dabiskajos mežos. Plānojot operāciju intensitātei atbilstošu plantāciju izvietojumu, ir jāņem vērā sugu izplatīšanās koridori, robežjoslas gar ūdeņiem un dažāda vecuma un rotācijas ciklu audžu savstarpējais izvietojums. Plantāciju mērogam un izvietojumam ir jāiekļaujas dabiskajā mežaudžu ainavā.</p>	<p>10.2.1 MA ar savu rīcību jāpierāda rsavu apņemšanos aizsargāt, atjaunot un saglabāt aizsargājamās teritorijas dabiskā mežā, teritorijā, ka ir MA īpašumā.</p> <p>10.2.2 Jānodrošina aizsargjoslas gar ūdens tecēm un ap ūdenstilpēm, ka to nosaka reģionāla vadības prakse, vai vietējie normatīvie akti un noteikumi. Aizsargjoslas ir jānorāda kartēs.</p> <p>10.2.3. MA jāizveido dabas biotopu un gaitēnos, piemērotā vietā apkārt plantācijai konsultējoties ar ekspertiem.</p> <p>10.2.4. Stādījumi jāveido tā, lai uzturētu vai uzlabotu vizuālo raksturu ainavu (piemēram, dizains ir balstīts uz apjoma un dabas modeļiem un stādīšanas un mežizstrādes režīmu un intensitāti reģionā)..</p>
<p>10.3. Lai nodrošinātu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo stabilitāti, priekšroka ir jādod plantāciju daudzveidībai. Šāda daudzveidība var ietvert apsaimniekojamo vienību lieluma un izvietojumu ainavā, sugu skaitu un ģenētisko sastāvu, vecumu klases un to attiecības.</p>	<p>10.3.1. Ciršanas un atjaunošanas plānā jānorāda vecuma klašu, sugas un ģenētiskās daudzveidības aprites cikla ilguma variācijas un ierobežojumus</p> <p>10.3.2 Uzsvars ir jāliek uz stādīšanu un /vai lietišķie pētījumiem par dabiskām meža sugām reģionā. (Piezīme: Skatīt arī Kritēriji 6.4 un 6.10.). Skat. arī 6.8; 10.4</p>
<p>10.4 Stādāmo sugu atlasei ir jāpamatojas uz to vispārējo piemērotību vietai un to atbilstību apsaimniekošanas mērķiem. Lai panāktu labāku bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veidojot plantācijas un atjaunojot degradētas ekosistēmas, ir jādod priekšroka vietējo sugu izmantošanai. Introducēto sugu lietošana, kas ir pieļaujama vienīgi gadījumos, ja ieguvumi no tam ir lielāki, ka lietojot vietējas sugas, ir jāpakļauj rūpīgam monitoringam, lai varētu konstatēt neraksturīgas parādības, piemēram, audžu bojāeju, slimību vai kaitēkļu uzliesmojumus un citas nevēlamas ekoloģiskas blakusparādības.</p>	<p>10.4.1. Izvēlētajām sugām ir jāatbilst apsaimniekošanas mērķiem un jābūt piemērotām konkrētajai vietai (augsnē, tipoloģijā un klimāt);</p> <p>10.4.2 Introducētas sugas lieto tikai tajā gadījumā, ja tas atbilst apsaimniekošanas mērķiem un tas ir labākas nekā vietējās sugas.;</p> <p>10.4.3 Jaunas sugas nedrīkst stādīt plašā mērogā līdz vietēja pieredze apliecina to, ka tie ir labi pielāgoti ekoloģiskā ziņā un tās invazīvās īpašības (ja šādas ir) var kontrolēt;</p> <p>10.4.4. Kad tiek izmantotas eksotiskās sugas jāievieš īpašus pasākumus, lai novērstu spontānu reģenerācija ārpus plantāciju teritorijām, neparasti augsta koksnes bojāeju, slimību un kukaiņu uzliesmojumus vai citas negatīvas ietekmes ir dokumentē</p> <p>10.4.5 Ja tiek izmantotas eksotiskās sugas, audzei jā sastāv no vismaz 20% vietējo sugu. Skat. arī 6.9.</p>

<p>10.5. Daļu no visa apsaimniekojamā meža, ko nosaka saskaņā ar reģionāliem standartiem un atbilstoši plantācijas mērogam, ir jāapsaimnieko ar mērķi, atjaunot šajā vietā dabisku mežu.</p>	<p>10.5.1. Vidēja un liela mēroga MA: vajadzētu aizsargāt dabiskās ekosistēmas un atjaunot to dabiskajā stāvoklī, nosakot bioloģiskās teritorijas, konsultējoties ar ieinteresētajām pusēm, pašvaldības un zinātniskās iestādes. (Piezīme: Skatīt arī kritērijā 6.4.) 10.5.2. tikai MZIAM (augstākminētais indikators nav pielietojams): Plantāciju veidu un apsaimniekošanas metodes jāizvēlas tā, lai tiktu aizsargātas ekoloģiskās vērtības, īpaša uzmanība jāpievērš saglabājamām vienībām vai teritorijām.</p>
<p>10.6. Ir jāveic pasākumi, lai saglabātu vai uzlabotu augsnes struktūru, auglību un bioloģisko aktivitāti. Mežizstrādes tehnoloģijas un to lietošanas intensitāte, ceļu un taku būve un uzturēšana, ka arī sugu izvēle nedrīkst ilgtermiņa bojāt augsni vai kaitīgi ietekmēt ūdens kvalitāti, kvantitāti, vai radīt būtiskas izmaiņas dabiskajās ūdenstecēs.</p>	<p>10.6.1 Ir jāveic pasākumi lai noteikt un saglabāt augsnes struktūras, auglību un bioloģisko aktivitāti; 10.6.2. Plantāciju veids un apsaimniekošana nedrīkst izraisīt augsnes degradāciju. 10.6.3. Darbības mežā nedrīkst negatīvi ietekmēt ūdens kvalitāti un vietējo hidroloģiju; 10.6.4. Gadījumā, ja negatīvā ietekmi uz augsni un ūdens resursiem ir noteikta, MA ir jāveic pasākumi, lai samazināt vai novērstu šādu ietekmi.</p>
<p>10.7. Ir jāveic pasākumi, lai novērstu un līdz minimumam samazinātu kaitēkļu uzbrukumus, slimību un ugunsgrēku uzliesmojumus, kā arī invazīvu sugu parādīšanos. Kompleksai kaitēkļu apkarošanai ir jābūt apsaimniekošanas plāna būtiskai sastāvdaļai, liekot uzsvāru uz profilaksi un bioloģiskām kontroles metodēm, nevis uz indīgām ķīmikālijām un mākslīgo mēslojumu. Apsaimniekojot plantācijas, ka arī kokaudzētavas, ir jāpieliek visas pūles, lai izvairītos no indīgo ķīmikāliju un mākslīgā mēslojuma izmantošanas. Par ķīmisko vielu izmantošanu ir runāts arī principos 6.6. un 6.7.</p>	<p>10.7.1 Mežā ir jāievieš pasākumi, lai novērst kaitēkļu savairošanu, slimību, ugunsgrēku un invazīvo augu izplatību. 10.7.2. Jāievieš atbilstoša ugunsgrēku novēršanas un kontroles sistēma; 10.7.3 Jāizstrādā integrētais kaitēkļu apkarošanas plāns, kur tiek noteikti iespējami kaitēkļi, pieļaujamais kaitējums un limits, kā arī pasākumi kaitējuma samazināšanai; 10.7.4 FME ir jābūt politikai un stratēģijai līdz minimumam samazinātu ķīmisko pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošanu.</p>
<p>10.8. Atbilstoši darbību mērogam un daudzveidībai, papildus tam, kas noteikts principos 8, 6 un 4, plantāciju monitoringā ir jāiekļauj regulārs novērtējums par plantāciju potenciālo ekoloģisko un sociālo ietekmi uz piegulošajām mežaudzēm un nemeža platībām (piemēram, dabiskā atjaunošanās, ietekme uz ūdens resursiem un augsnes auglību, kā arī</p>	<p>10.8.1 Vidēja un liela mēroga MA: monitoringā ir jāiekļauj regulārs novērtējums par plantāciju potenciālo ekoloģisko un sociālo ietekmi vietās. 10.8.2 MZIAM (minētais indikators nav pielietojams): meža apsaimniekotājam jāpieraksta katru identificēto negatīvo vides vai sociālo jautājumu ietekmi un jāveic atbilstoši veicinoši pasākumi; 10.8.3. Zemes pirkšanai vai iznomāšanai plantāciju veidošanai nevajadzētu nelabvēlīgi ietekmēt vietējo</p>

<p>vietējā un sabiedrības labklājība). Nedrīkst stādīt nevienu sugu plašā apmērā, līdz vietējie izmēģinājumi un/vai pieredze ir pierādījuši, ka tā ekoloģiski labi adaptējas attiecīgā vietā, nav agresīva un tai nav nopietna negatīva ekoloģiskā ietekme uz citām ekosistēmām. Iegādājoties zemi plantācijām, sevišķa uzmanība jāvelta sociāliem jautājumiem, it īpaši vietējo īpašuma tiesību, lietošanas tiesību vai brīvas piekļūšanas tiesību aizsardzībai.</p>	<p>sabiedrību un/vai vietējo iedzīvotāju izmantotos resursus. (Skat.sadaļu par eksotiskās un invazīvām sugām p. 10.4).</p>
<p>10.9. Plantācijas, kas pēc 1994. g. novembra izveidotas uz dabisko mežu zemēm, parasti neatbilst sertifikācijas kritērijiem. Sertifikācija ir pieļaujama gadījumos, kad sertifikācijas organizācijai tiek iesniegts pietiekoši daudz pierādījumu, ka apsaimniekotājs/īpašnieks nav tieši vai netieši atbildīgs par šādu transformēšanu.</p>	<p>10.9.1 Plantācija nedrīkst atrasties uz zemēm, kas pēc 1994. g. novembra izveidotas uz dabisko mežu zemēm. Ja plantācija tika izveidota uz dabisko mežu zemēm pēc 1994. g., eksistē skaidri pierādījumi, ka pašreizējais meža apsaimniekotājs/īpašnieks nav par to atbildīgs; 10.9.2 Pašreizējie meža apsaimniekotāji nedrīkst ierīkot plantācijas neskartos, daļēji izstrādātos un pēc izstrādāšanas atjaunos mežos; 10.9.3. . Ja plantācija tika izveidota uz dabisko mežu zemēm pēc 1994. g, novembra ir jāveic kompensētu šādu darbību,, pamatojoties uz intervijām vai citiem pierādījumiem, kas ir iegūti no citām ieinteresētajām personām. (Piezīme: Skatīt arī Kritērijs 6.10.)</p>

1. Pielikums: Latvijas Nacionālā meža likumdošana

Likums	Spēkā no
Aizsargjoslu likums (The Law on the Protection Belts)	05.02.1997. last amendments 14.05.2009.
AP deklarācija "Par LR pievienošanas starptautisko tiesību dokumentiem cilvēktiesību jautājumos" (Declaration of the Supreme Soviet On Accession of the Republic of Latvia to the International Law on Human Rights)	04.05.1990.
Augu aizsardzības likums (Plant Protection Law)	17.12.1998. last amendments 04.03.2010.
Civillikums (The Civil Law of Latvia)	28.01.1937.
Civilprocesa likums (Civil Procedure Code)	14.10.1998. last amendments 30.03.2010.
Darba likums (Labour Law)	20.06.2001. last amendments 04.03.2010.
Darba aizsardzības likums (Law On Work Safety)	20.06.2001. last amendments 25.03.2010.
Likums "Par arodbiedrībām" (Law on Trade Unions)	13.12.1990. last amendments 09.06.2005.
Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (The Law on Specially Protected Nature Areas)	02.03.1993. last amendments 31.03.2010.
Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (Law on Environmental Impact Assessment)	14.10.1998. last amendments 07.06.2007.
Likums "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (Law on Compulsory Social Insurance in Respect of Accidents at Work and Occupational Diseases)	02.11.1995. last amendments 01.12.2009.
Likums "Par piesārņojumu" (The Law On Pollution)	15.03.2001. last amendments 17.06.2010.
Likums "Par Starptautiskās darba organizācijas konvencijām Nr. 81, 129, 144, 154, 158, 173" (Law on International Labour Organization Conventions No. 81, 129, 144, 154, 158, 173)	15.07.1994.
Likums "Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatā" (Law on the Land Ownership Right of the State and the Local Governments and their Securing in the Land Registry)	29.03.1995. last amendments 17.06.2010.
Vides aizsardzības likums	02.11.2006. last amendments 01.12.2009.
Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums	24.10.2002. last amendments 21.01.2010.
Likums "Par zemes dziļēm" (Law on Subsoil)	02.05.1996. last amendments 12.06.2009.
Likums "Par 1992.g. 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību" (The Law on Rio de Janeiro Convention of 05.06.1992 on Biological Diversity)	31.08.1995.
Krimināllikums (The Criminal Law)	17.06.1998. last amendments 19.11.2009.
Medību likums (The Hunting Law)	08.07.2003. last amendments 14.06.2007.
Meža likums (Law on Forests)	24.02.2000. last amendments 06.05.2010.
Būvniecības likums	10.08.1995. last amendments 12.06.2009.
Sugu un biotopu aizsardzības likums (The Law on Species and Habitat Protection)	16.03.2000. last amendments 10.06.2010.

Valsts meža dienesta likums (The State Forest Service Law)	25.11.1999. last amendments 01.12.2009.
Zemesgrāmatu likums (The Law of Land Registry)	22.12.1937. last amendments 26.03.2009.
Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likums	20.12.2001. (01.01.2002.) last amendments 19.11.2009.
Komerclikums	13.04.2000. (01.01.2002.) last amendments 15.04.2010.
MK noteikumi Nr. 45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi (Cabinet Regulation No.45 "Regulations for Microreserve Establishment, Protection and Management")	30.01.2001. last amendments 31.05.2005.
MK noteikumi Nr. 50 "Obligātās sociālās apdrošināšanas pret nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanas un aprēķināšanas kārtība" (Cabinet Regulations No. 50 "On Compulsory Social Insurance in Respect of Accidents at Work and Occupational Diseases and the Procedure for Estimating the Compensation and Granting it")	16.02.1999. last amendments 16.02.2010.
MK noteikumi Nr. 69 "Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem" (Cabinet Regulation No. 69 "Regulation on Protected Landscape Areas")	23.02.1999. last amendments 25.06.2009.
MK noteikumi Nr. 83 "Noteikumi par dabas parkiem" (Cabinet Regulation No. 83 "Regulation on Nature Parks")	09.03.1999. last amendments 25.06.2009.
MK noteikumi Nr. 647 "Mežaudzes novērtēšanas kārtība" (Cabinet Regulation No. 647 "Procedure for Evaluation of Forest Stands")	25.06.2009.
MK noteikumi Nr. 806 "Meža zemes transformācijas noteikumi (Cabinet Regulation No. 806 "Regulation on Forest Land Transformation")	28.09.2004. last amendments 28.04.2009.

2. Pielikums: Konvencijas par dabas aizsardzību, daudzpusējie līgumi, dabas aizsardzības un ILO konvencijas, kurām pievienojusies vai ratificējusi Latvijas republika.

Nosaukums	Ratifikācijas datums:
Convention for the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 1979 (Bernes 1979. gada Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dzīvotņu aizsardzību)	17.12.1996.
Bonn Convention On Conservation of Migratory Species of Wild Animals, Bonn, 1979 (Bonnas 1979. gada Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību)	11.03.1999.
Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) Washington (CITES (Vašingtonas) 1973. gada Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām)	17.12.1996.
Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo, 1991) (Espo 1991. gada 25. februāra Konvencija par ietekmes uz vidi pārrobežu kontekstā)	01.07.1998.
Convention on the Protection of Marine Environment of the Baltic Sea Area, Helsinki, 1974 and 1992 (Helsinki 1974.gada un 1992. gada Konvencijas par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību)	03.03.1994.
Convention No. 87 "On the Freedom of Associations and the Right to Join into Organisations" (Konvencija "Par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību apvienojoties organizācijās", Nr. 87)	1948
Convention No. 151 "On Labour Relations" (Konvencija "Par darba attiecībām" Nr. 151)	1978.
Convention No. 158 "On Terminating Labour Relations at the Employer's Initiative" (Konvencija "Par darba attiecību pārtraukšanu pēc uzņēmēja iniciatīvas" Nr. 158)	02.06.1982. (25.08.1995.)
Convention No. 155 "On Labour Safety, Health Protection and Work Environment" (Konvencija "Par darba drošību un veselību un darba vidi" Nr. 155)	03.06.1981. (03.06.1981.)
Convention No. 81 "On Labour Inspection in the Industry and Trade" (Konvencija "Par darba inspekciju ražošanā un tirdzniecībā" Nr. 81)	11.07.1947. (25.08.1995.)
Convention No.148 "On Work Environment" (Konvencija "Par darba vidi" Nr. 148)	20.06.1977. (08.03.1994.)
Convention No. 154 "On Supporting Collective Negotiations" (Konvencija "Par kolektīvo pārrunu atbalstīšanu" Nr. 154)	03.06.1981. (25.08.1995.)
Convention no. 173 "On the Protection of Employee Claims in Case of the Employer's Insolvency" (Konvencija "Par strādājošo prasību aizsardzību uzņēmēja maksātnespējas gadījumā" Nr. 173)	03.06.1992. (23.06.1992.)
Convention No. 98 "On the Right to Join into Organizations and Make Joint Contracts" (Konvencija "Par tiesībām uz apvienošanas organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu" Nr. 98)	1949
Convention No. 144 "On Tripartite Consultations on Promoting the Use of International Labour Norms" (Konvencija "Par trīspusējām konsultācijām Starptautisko Darba Normu pielietošanas sekmēšanai" Nr. 144)	26.06.1976. (25.08.1995.)
Convention on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris, 1972 (Parīzes UNESCO 1972.g. 16. Novembra Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību)	17.02.1997.

2.2.1971 Ramsar Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat (Ramsāres 1971. gada 2.februāra Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi)	29.03.1995.
Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 1992 (Riodežaneiro 1992. Gada 5. jūnija Konvencija par bioloģisko daudzveidību)	31.08.1995.
Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer, Vienna, 1985 and the 1987 Montreal Protocol on the Substances Depleting the Ozone Layer (Vīnes 1985. gada Konvencija par ozona slāņa aizsardzību un tās 1987. gada Monreālas protokols par ozona slāni noārdošām vielām)	14.03.1995.
The United Nations framework convention on Climate Change, 1992 (ANO 1992. gada Vispārēja konvencija par klimata pārmaiņām)	23.02.1995

3. Pielikums: Apdraudētās un aizsargājamās sugas Latvijā

Oficiālais aizsargājamo sugu saraksts ir pieejams šeit:

<http://www.normatīvie.akti.lv/doc.php?id=12821&from=off>

Punti un dzīvnieki:

http://latvijas.daba.lv/aizsardziba/augi_dzivnieki/dz_tabula.shtml

Augi:

http://latvijas.daba.lv/aizsardziba/augi_dzivnieki/tabula.shtml

4. Pielikums: Skaidrojumi:

Bioloģiskā daudzveidība : Dzīvo organismu formu dažādība visās vidēs: sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos. Ģenētisko daudzveidību aplūko sugu, sugu un ekosistēmu līmeni (Konvencija par bioloģisko daudzveidību, 1992)

Bioloģiskie augu aizsardzības līdzekļi- Dzīvie organismi, kas tiek izmantoti, lai samazināt vai sabalansēt citu dzīvu organismu piesārņojumu.

Bioloģiskās daudzveidības vērtības: raksturīgās, ekoloģijas, ģenētikas, sociālās, ekonomiskās, zinātnes, izglītības, kultūras, atpūtas un estētiskās bioloģiskās daudzveidības un tās komponentu vērtība. (Konvencija par bioloģisko daudzveidību, 1992)

Piegādes ķēde- meža produktu izplatīšanas ceļš no to izcelsmes vietas līdz patērētājam.

Ķīmiskās vielas- mežu apsaimniekošanā izmantotie minerālmēsli, insekticīdi, fungicīdi, un hormoni.

Kritērijs - nosacījums, kurš indicē principa ievērošanu, un kuru iespējams pārbaudīt praksē.

Tradicionālās tiesības - tiesības, kas veidojušās ilgā laika periodā vienmēr atkārtotošos ieradumu vai paradumu rezultātā, dēļ tā ieguvušas likuma spēku noteiktā ģeogrāfiskā vai sociālā vidē.

Ekosistēma- augu, dzīvniekiem un tas fiziskas vides kopība, kas darbojas kopā kā neatkarīga vienība

Izzūdošas sugas- ļoti retas sugas, kurām draud iznīkšana vai ievērojama skaita samazināšana..

Introducētās sugas -ieviestas sugas, kas attiecīgajā apvidū nav vietējas vai endēmas.

Meža (viengabalainība) - dabiskam mežam raksturīgais sastāvs, dinamika, funkcijas un struktūra.

Meža apsaimniekošana/apsaimniekotājs - personas, kuras atbildīgas par meža resursu pārvaldību, apsaimniekošanas uzņēmumu, vadības sistēmu un struktūru, kā arī par plānošanu un īstenotajām darbībām dabā.

Meža apsaimniekošanas vienība - skaidri noteikta meža platība ar kartē atzīmētām robežām, kuru pārvalda viena vadības struktūra, lai uzstādītu skaidrus mērķus, kuri aprakstīti apsaimniekošanas plānā, kas sastādīts vairākiem gadiem.

Forest Stewardship: videi draudzīga, sociāli taisnīga un ekonomiski dzīvotspējīgai meža apsaimniekošanu, kas ir veikta saskaņā ar FSC principiem un Forest Stewardship kritērijiem.

Ģenētiski modificēti organismi: Bioloģiskie organismi ar ģenētiskām izmaiņām.

Indikators - rādītājs, ar kura palīdzību, to kvantitatīvi vai kvalitatīvi aprakstot vai novērtējot, tiek nodrošināta iespēja novērtēt, vai mežu apsaimniekošanas vienība atbilst FSC kritērija prasībām. Tādā veidā šie rādītāji un to robežu vērtības nosaka atbildīgas mežu

apsaimniekošanas nosacījumus meža apsaimniekošanas vienībā, un tie kalpo par pamatu mežu novērtēšanai.

Aizsargājamās zemes un teritorijas zeme, gaiss, ūdens, jūra, jūras ledus, flora, fauna un citi resursi, kuri tradicionāli piederējuši pamatiedzīvotājiem vai tie aizņēmuši, vai izmantojuši šos resursus. (Deklarācija par pamatiedzīvotāju tiesībām: VI daļa- projekts)

Pamatiedzīvotāji: FSC standarta izpratnē to cilvēku pēcnācēji, kas pilnīgi vai daļēji apdzīvojuši konkrētas valsts teritoriju laikā, kad atšķirīgas kultūras vai etniskas izcelsmes no citām pasaules vietām iekaroja un pakļāva viņus; apmetoties tur uz dzīvi vai citā veidā, panāca, ka pamatiedzīvotāji vairs nepārvalda savu teritoriju vai atrodas koloniālā situācijā. Šodien dzīvo vairāk saskaņā ar savām īpašām sociālām, ekonomiskām un kultūras ierāžām vai tradīcijām, nekā valsts pārvaldījumā, kuras daļā pašreiz atrodas. Valsts un tās institūcijas pārstāv dominējošās iedzīvotāju daļas nacionālās, sociālās un kultūras intereses.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas- augstvērtīgie meži, kuriem piemīt vismaz viena no šīm īpašībām:

- a) tajos atrodas vispasaules, reģionālā vai konkrētās valsts mērogā nozīmīgas vērtības: bagātīga bioloģiskā daudzveidība ģenētiskā, sugu un ekosistēmu līmenī un/vai mežu masīvi, kas ietilpst vai kuros atrodas apsaimniekojamās platības, un kur sastopama lielākā daļa vai atsevišķos gadījumos visas šiem apstākļiem raksturīgo sugu dzīvotspējīgās populācijas;
- b) meža platībās, kas ir vai ietver retas, apdraudētas vai izmirstošas ekosistēmas
- c) meža platības, kas nodrošina aizsardzību kritiskās situācijās (piemēram, ūdensšķirtņu un erozijas aizsardzība un kontrole). utt.
- d) mežu platības, kuras nozīmīgas vietējo kopienu pamatvajadzību apmierināšanai (piemēram, uzturēšanās, veselības aprūpe), un/vai, kuras ir būtiskas vietējo kopienu (vietējās sabiedrības vai vietējo iedzīvotāju) tradicionālās kultūras identitātei (sadarbībā ar vietējo sabiedrību identificētas teritorijas ar kultūras, ekoloģisku, ekonomisko un reliģisku nozīmi).

Ainava: salikta ģeogrāfiska struktūra, ko veido mijiedarbībā esošas ekosistēmas, kas radušās abiotisku, biotisku apstākļu, kā arī antropogēnās darbības rezultātā.

Vietējie normatīvie akti: letver visas tiesību normas, ko ir izstrādājušas attiecīgas valsts institūcijas, kuras jurisdikcijā ir zemāka par valsts līmeni, piemēram, departamentu, pašvaldības un paražu normas.

Ilgtermiņš: laika definīcija, ko izmanto meža īpašnieks vai vadītājs, ir noteicis pārvaldības plāna mērķu izpildei, ciršanas apjomam un apņemšanos uzturēt pastāvīgu meža platību. Nepieciešamais laiks ir atšķirīgs atkarībā no konteksta un ekoloģiskajiem apstākļiem, tas arī ir laiks, kāds ir nepieciešams, lai ekosistēma atgūtu savu dabisko struktūru un sastāvu pēc mežizstrādes vai citām aktivitātēm, vai lai izveidot svarīgākus nosacījumus.

Vietējas sugas: sugas, kuru sastopamība Latvijā ir dabiska

Dabiskais cikls: Uzturvielu un minerālu aprīte, kā rezultātā notiek mijiedarbības starp augsni, ūdeni, augiem un dzīvniekiem meža vidē, kas ietekmē ekoloģisko produktivitāti konkrētā vietā.

Dabiskais Mežs: Meža teritorijas, kuram piemīt vietējas ekosistēmas elementi un pamatīpašības: piemēram, sarežģītība, struktūra un dažādība, kā noteikts FSC valsts un reģionālos standartos meža apsaimniekošanai.

Cietie lapu koki, (cēlkoki): Latvijā tas ir Ozols, osis, liepa un goba.

Nekoksnes produkti: Visi meža produkti, izņemot koksni, ieskaitot pārējos materiālus, kas iegūta no kokiem, piemēram, sveķus un lapas, kā arī jebkādi citi augu un dzīvnieku izcelsmes produkti.

Citu meža tipi: Meža teritorijas, kas neatbilst FSC nacionālos vai reģionālo standartos noteiktajiem kritērijiem, kas attiecas uz stādījumiem vai dabisko mežu.

Plantācija: Meža teritorijas, kuram pilna mērā nepiemīt dabiskās ekosistēmas pazīmes, kas ir noteiktai FSC apstiprinātos valsts un reģionālos standartu; un ir radušās cilvēku darbības rezultātā, piem., stādīšanas, sēšanas vai intensīvas mežkopības.

Princips- FSC izpratne, tas ir Forest Stewardship pamatnostādne vai elements

Mežkopība: meža zemju pārvaldīšana un izmantošana ar mērķi nodrošināt īpašnieka mērķi. Mērķis varētu ietvert arī kokmateriālu ražošanu.

Maziem un mazas intensitātes meži (SLIMF): meža apsaimniekošanas vienības, kas atbilst FSC prasībām attiecībā uz lielumu un / vai koksnes ieguves intensitāti, un līdz ar to sertifikācijas iestāde var izmantojot vienkāršotas novērtēšanas procedūras SLIMF novērtēšanai.. Piemērojamas FSC prasības ir noteiktas FSC-STD-01-003 „SLIMF Atbilstības kritēriji”.

Ieinteresētās puses (personas): personas un organizācijas, kam ir likumīgas intereses par FMU piedāvātājiem precēm un pakalpojumiem; kā arī interese FMU darbības ietekmē uz vides un sociālo sfēru. Tas varētu būt : šīs personas un organizācijas, kas īsteno FMU obligāto vides kontroli, vietējie iedzīvotāji, darbinieki, investori un apdrošinātāji, klienti un patērētājiem, vides un patērētāju grupām un plašai sabiedrība [Upton un Bass, 1995].

Mantošana: Progresīva sugu sastāva izmaiņa un meža struktūras izmaiņas, ko izraisa dabas procesi (nonhuman) laika gaitā.

Pēctecība : izmaiņas sugu sastāva un meža struktūra, kas ir parādījušies laika gaitā dabiskā procesa rezultātā.

Pilnvaru termiņš: Sociāli noteikts nolīgumos fizisku personu vai grupu, ko atzīst juridisku statūtos vai parastajā praksē, attiecībā uz "savienojumā tiesības un pienākumus" īpašumtiesības, glabāšanu, pieejamību un / vai lietošanas konkrētā zemes vienība vai ar to saistītiem resursiem ir robežās (piemēram, atsevišķi koki, augu sugu, ūdens, minerālvielām utt.)

ĪPAŠUMS: Īpašums ir lieta, uz ko ir pilnīgas pārvaldes, lietošanas un rīcības tiesības, t.i. iegūt no tā visus iespējamus labumus, rīkoties ar to un noteiktā kārtībā prasīt tā atgriešanu no trešās personas ar īpašuma prasību.

Pilnvaru termiņš: vienošanas, kas ir noslēgta starp indivīdiem vai grupām, kas ir juridiski atzīta statūtos vai parastajā prakse, ANO apraksta tiesības ANO pienākumus, Kas attiecas uz īpašumtiesībām, glabāšanu, pieejamību ANO / VAI Īpašu Zemes vienību vai ar to saistītu resursu izmantošanu(piemēram, atsevišķu Koku, Augu sugu, Ūdens, minerālvielām utt.)

Apdraudēta vai izzūdoša suga - jebkura suga, kas tuvākajā nākotnē var kļūt apdraudēta visā tās izplatības areālā vai tā daļā.

Lietošanas tiesības: tiesības izmantot meža resursus, ka tas ir noteikts vietējo normu, savstarpēju līgumu, vai noteikti citos aktos, kas reglamentē izmantošanas tiesības. Šīs tiesības var ierobežot konkrēta resursa izmantošanu līdz noteiktajiem līmeņiem vai nosakot īpašu mežizstrādes tehniku.

5. Pielikums: SmartWood sertifikācijas procesa apraksts 1

Sertifikācijas novērtēšanas process sākas ar kandidāta pieteikuma anketas iesniegšanu SmartWood.

Pamatojoties uz pārskatu par plānoto sertificējamo platību, un sarunām ar klientu, SmartWood piedāvās sertifikācijas procesu, kas ietver priekš-novērtējumu vai arī priekš novērtējums netiek veikts un sertifikācijas institūcija tieši veic pamat novērtējumu. Katram kandidātam ir noteikts SmartWood klienta menedžeris, kurš sazināsies ar novērtējuma galveno auditoru un saplānos un veiks novērtējumu.

SmartWood auditoriem ir pieejamas detalizēti izstrādātas vadlīnijās par sertificēšanas procesu, tai skaitā iepriekšēja novērtējuma apspriedes (vai nu personīgas, telefoniskas) un piekļuve rakstiskai SmartWood meža novērtējuma rokasgrāmatai. Apspiežu un vadlīniju mērķis ir nodrošinātu konsekventu un rūpīgu sertifikācijas procesu.

Papildus pēc SmartWood procedūrām mūsu mežu vērtēšanas rokasgrāmatā, ir trīs citi veidi, kā, nodrošināt precizitāti un taisnīgumu sertifikācijas laikā:

1. Novērtējumā ir jābūt iesaistām personām, kas pārzina konkrētā reģionā un meža apsaimniekošanas darbības veidu, specifiku. SmartWood politika ir iesaistīt vietējos speciālistus visos novērtējumos.
2. Auditoru komandas locekļiem jābūt iepazīstinātiem ar SmartWood sertifikācijas procedūrām. Katra, SmartWood sertifikācijas novērtējumam ir savs vadošais auditors, kas ir veiksmīgi nokārtojis SmartWood auditoru kursus, vai iepriekš piedalījies citās SmartWood meža apsaimniekošanas novērtējumos vai auditos.
3. Novērtējumiem tiek izmantots reģionālais standarts, Smartwood pagaidu standarts (akreditētais FSC standarts, kas ir adoptēts konkrēta reģiona īpašībām Smartwood pagaidu standarts , kas ir izstrādāts pamatojoties iz SmartWood Generuc standarta).
4. Komandas izveidošana un plānošana- SmartWood izvēlas kvalificētus auditorus un citus komandas dalībniekus, kas piedalīsies novērtējumā. Vadoša auditora mērķis ir pārliecināties, ka komandas dalībnieki saprot sertifikācijas procesa darbības sfēru un novērtējuma mērķi. Katrs komandas auditors ir atbildīgs par verifikāciju, kas ir veikta pēc noteiktajiem principiem un kritērijiem. Kritēriji ir noteikti ņemot vērā komandas dalībnieka apmācības un pieredzi. Visi grupas dalībnieki sniedz informāciju par katra kritērija izpildi, savukārt vadošā auditora atbildība ir datu vākšana, analīze un rakstiska dokumenta sagatavošana par katru kritēriju un indikatoru.
5. Ieinteresēto personu aptauja: Vismaz 30 dienas pirms meža novērtējuma, SmartWood informē ieinteresētās personas par plānoto novērtējumu un piedāvā ieinteresētām pusēm izteikt novērojumus vai piezīmes saistībā ar organizācijas darbības atbilstību sertifikācijas standartam.

---

¹ For detailed information about procedures, contact our headquarters or regional offices through www.smartwood.org.

Apmeklējums un datu vākšanai – organizācijas atbilstības novērtēšana standartam ir balstīta uz datu vākšanu (veic auditori), pārbaudot FME vadības dokumentāciju, veicot darbinieku un ieinteresēto pušu aptaujas, ka arī veiktajiem novērojumiem un mērījumiem. Grupa rīko atklāšanas sanāksmes ar FME darbiniekiem, lai pārskatītu novērtējuma darbības jomu un kārtību, atbilstību sertifikācijas standartiem. Nekavējoties tiek uzsākta dokumentāciju pārskatīšana un intervijas ar FME darbiniekiem. Novērtēšanas procesā, pāriet meža apmeklējumu fāzē. Pārbaudes vietas atlase tiek veikta pamatojoties uz visaptverošu pārskatu par kandidāta FME mežu saimniecībām un apsaimniekošanas pasākumiem, ieinteresēto pušu sniegtajiem komentāriem, vai informāciju par vietām, kas varētu būt strīdīgas. Tiek veikti apmeklējumi mežā, ražotnēs, saimnieciskajās darbības vietās. Apmeklējumi aptver visas mežsaimniecības pārvaldības darbības veidus un posmus, kā arī vietas, kur ir dažādi bioloģiskie vai fiziskas darbības, apstākļi.

Komandas locekļi neatkarīgi organizē tikšanās ar ieinteresētajām personām. Novērtējuma laikā tika ņemti vērā komentāri (konfidenciāli vai atklāti), kas ir saņemti no ieinteresētām personām, tai skaitā vietējām kopienas, blakus zemes īpašnieki, vietējas meža nozares, vides aizsardzības organizācijām, valsts iestādēs un zinātnieki. Konsultāciju laikā, novērtēšanas komandas locekļi izklāsta informāciju par novērtēšanas procesa gaitu, prasa izteikt savus viedokļus un apkopo saņemto informāciju un veido savu viedokli par novērtētās organizācijas darbību, kas bija novērota apmeklējuma laikā.

Informācijas apkopošana un lēmumu pieņemšana– novērtēšanas laikā komanda patstāvīgi, lai pārrunātu informācijas savākšanas progresu, apkopot informāciju un apspriež sākotnējos slēdzienus. Novērtēšanas komanda strādā konsensa veidā analizējot informāciju un savāktos pierādījumus, novērtējot atbilstības un vienojoties par saviem secinājumiem attiecībā uz novērtētās organizācijas darbību.

Novērtēšanas komanda izvērtē iegūtos rezultātus no FME standarta indikatoru līmenī. Izdala divu veidu neatbilstības būtiskās un nebūtiskas. Neatbilstība ir būtiska, ja organizācija pilnīgi nav izpildījusi kaudu standarta kritēriju. Savukārt nebūtiska neatbilstība ir izteikta gadījumā, ja tās ietekme ir ierobežota, korektīvas darbības ir veiktas, lai tās neatkārtotos un neizraisītu situāciju, ka tā noved pie fundamentāla kritērija neizpildes. Gadījumā, ja ir konstatētas neatbilstības, auditoru komanda formulē katrai neatbilstībai korektīvo darbību, kā piemērs varētu būt šāds:

Būtiskais korektīvās darbības pieprasījums - ir pasākumi, kurus FME kandidātam ir jāīsteno pirms Smartwood sertifikāta piešķiršanas.

Korektīvas darbības pieprasījums (CĀR) ir uzlabojums, lai novērst nebūtisku neatbilstību, un FME kandidātam ir jāīsteno to konkrētajā termiņā (tas ir, īstermiņa - parasti viena gada laikā), atjaunojot piecu gadu sertifikācijas periodā (kas ir standarta FSC sertifikācijas līguma termiņš), un,

Novērojums ir maza problēma, vai problēmas sākuma stadija, kad tā vēl netiek uzskatīta par neatbilstību, bet auditors uzskata, ka tā varētu kļūt par neatbilstības iemeslu, ja tā netiks novērsta. Novērojums ir tā saucamais brīdinājuma signāls par iespējamo problēmu, gadījuma, ja tā netiks risināta, tā var kļūt neatbilstību nākotnē.

Ziņojuma sagatavošana- pēc mežu novērtējuma grupa sagatavo sertifikācijas novērtējuma ziņojumu. Šim ziņojumam ir standartizēts formāts un tajā ir iekļauts sīki izstrādāts atzinums par

organizācijas darbības rezultātiem un tiek ierosināti priekšnoteikumi, neatbilstības un novērojumi.

Ziņojuma izskatīšana, ko veic kandidātorģanizācija, neatkarīgais speciālist un Smartwood – sertifikācijas kandidāts, vismaz viens speciālists, un SmartWood reģionu darbinieki pārskata katru sertifikācijas novērtējuma ziņojumu.

Sertifikācijas lēmums- kad, iepriekš minēti pasākumi ir pabeigti, SmartWood galvenajā mītnē koordinē sertifikācijas lēmumu pieņemšanu. Ja sertifikācijas lēmums ir pozitīvs, tiek sagatavots līgums uz 5 gadu sertifikācijas periodu, kas paredz, ka gada laikā tiek veikts viens audits, kura laikā tiek veikts organizācijas apmeklējums. Ja sertifikācija nav apstiprināta, sertifikācijas lēmumā būs noteiktas darbības, kas ir jāveic, lai panāktu sertificētu statusu nākotnē.